

Lehti No 19

*Myötätuulta
Merimaskussa*

I/2007

Julkaisija:
Merimasku-Seura r.y.

Toimituskunta:
Terttu Kraemer
Maarit Lineri

**Taitto/
Sivunvalmistus:**
Maarit Lineri

Painopaikka:
New Print, Raisio

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Maarit Lineri,
p. 044 9073 091

Sihteeri:
Erkki Rantala
p. 0400 899 808

Rahastonhoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040 716 4808

Kannen kuva:

Raija Knuutila

Turvallisuuden tunne kasvaa välittämisestä

.....

Tämän syksyn useat vakavat tapahtumat ovat saaneet monet suomalaiset epäilemään tämän lintukotomme turvallisuutta. Onpa joku ehtinyt julistaa, että turvallisuutemme on ainaseksi mennyt. Näin synkkään päätelmään ei kuitenkaan pitäisi päätyä muutamakaan yksittäisen tapahtuman johdosta

.....

Turvallisuuden tunne rakennetaan jo kotona. Koti on se turvan tyysija, josta ihminen ammentaa turvallisuuden tunteensa koko elämäksi. Eikä se tarkoita kotona olevia palovaroittimia tai murtohälyttimiä vaan sisäistä turvaa. Se on sitä, että kotiin voi aina palata turvallisesti mielin sitä, että kotona kannustetaan ja hyväksytään. Että kotoa saa sen tuen, mitä pelottavassa maailmassa niin pienemmät kuin isommatkin tarvitsevat. Turvallisuuden tunne tulee yksinkertaisesti siitä, että kotona välitetään.

.....

Moni unohtaa kuitenkin, että turvallisuuden tunne tulee myös rajojen asettamisesta. Mitä tahansa ei kotona voida, eikä tarvitse hyväksyä, mitä tahansa ei pidä tukea. Minkälaiseen käytökseen tahansa ei pidä antaa tukeaan. Rajat kertovat lapselle välittämisestä. Muistan itse, miten oma poika siinä kymmenvuotiaana kyseli kerran, miksi hänellä ei ole mitään kotiintuloaikoja, vaikka kavereilla oli. En ollut asiaa ajatellut, sillä poika tuli aina iltaisin ajoissa kotiin. Huolestuneesta kysymyksestä kuului huoli, ettei hänestä välitetä. Selitin hänelle, miksei näin ollut tehty ja sovimme kotiintuloajan. Tosin se oli se sama aika, milloin hän muutenkin olisi tullut. Tunne välittämisestä oli hänelle kuitenkin tärkeä.

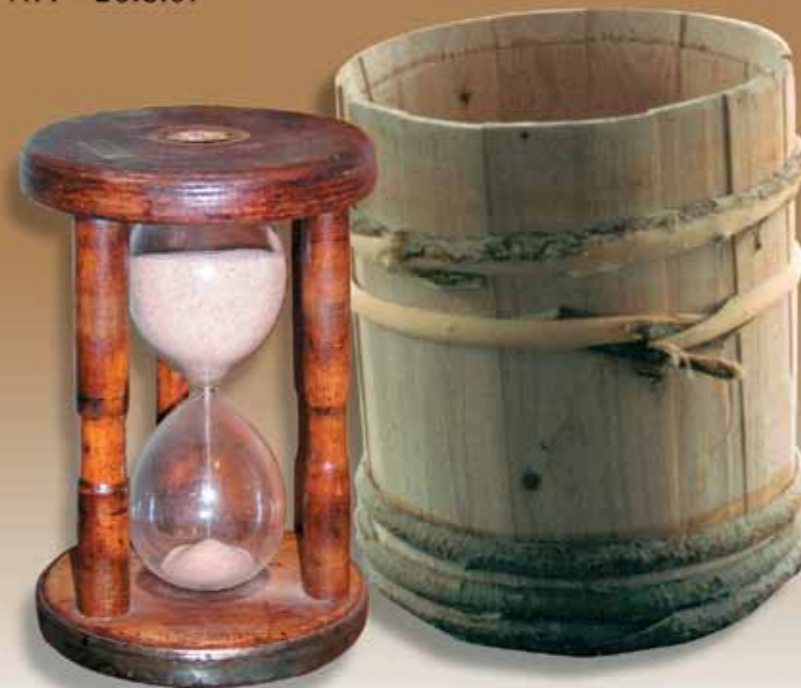

Maarit Lineri

Naulasta nelikkoon, tiimasta tynnyriin

–miten isoisa mittasi aikaa, kuinka isoäiti punnitsi jauhoja–

Näyttely Kollolan kotiseututalolla
1.7. – 26.8.07

Vanhojen mittojen kertomaa

Terttu Kraemer

Merimasku-Seura esitteli viime kesän näyttelyssään ”Naulasta nelikkoon, tiimasta tynnyriin” vanhoja Suomessa käytettyjä mittoja ja painoja sekä niihin liittyviä mitta- ja punnitsemisvälineitä. Tunnetuksi tehtiin mm. kapat, nelikot, tynnyrit, kyynärät ja monet muut esi-isiemme käyttämät mitta- ja punnitsemisvälineet. Käsitteenä ne ovat meille monelle vielä tuttuja, mutta sisällöltään tuntemattomia. Pituuden ja painon mittaamisen lisäksi näyttely kertoi ajan mittaamisesta sekä rahasta, joka on kautta aikojen ollut arvon mitta.

Muinaisissa kulttuureissa erilaiset mitat olivat itsestään selvyyksiä. Kreikkalaisten mielestä ”Ihminen oli kaiken mitta”, mikä olikin sitten kaiken mittaamisen perusta.

Luonto ja ihminen mittojen perustana

Mittayksikkönä jalka oli 1/6 ja kyynärä 1/3 normaalipituisen ihmisen koko pituudesta. Maailman vanhimpana mittayksikkönä pidetään kuitenkin talenttia, joka on tullut jälkipolville tutuksi kullan ja hopean mittana. Se vaihteli eri aikoina 25 ja 50 kilon välillä, mm. Kleopatran aikana egyptiläinen talentti oli 27,2 kg.

Luontoon liittyvistä mitoista tunnetuin on karaatti, jolla mitataan vielä nykypäivänäkkin kultaa tai jalokiviä. Alkuperäksi löytyi Johanneksen leipäpuun siemen, joka painoi 0,2 grammaa. Ohranjyvääkin käytettiin painona sekä pituuden mittana. Myös eläimiin liittyi mittojen perusteita kuten kukon kiekaisun, peninkulman tai poron kuseman pituus. Omaperäisin oli Tiibetissä käytetty teekupin mitta, se tarkoitti käveltyä matkaa, joka kului odottaessa tulikuuman teen jäähtymistä juomakelpoiseksi, eli noin 2600 metriä.

Mittajärjestelmät

Vanhimmat pohjoismaiset mitta- ja painoyksiköt tunnetaan jo keskiajan kirjallisista lähteistä, mm. kappa oli varmuudella käytössä jo vuonna 1334. Vilkkaasta kaupankäynnistä huolimatta keskiajalla ei kuitenkaan kehittynyt

yhtenäistä mitta- ja painojärjestelmää. Ruotsi-Suomen mittajärjestelmiä ei saatu yhtenäistettyä 1600- tai vielä 1700-luvullakaan. Lisäksi Suomen mittajärjestelmää sekoitti 1800-luvulla venäläisten mittojen käyttöönotto. Suomen kannalta huomattava uudistus oli, kun perustettiin oma maanmittauskonttori vuonna 1812. Mitta-astioiden leimaamisessa alettiin nyt käyttää keisarillisen kruunun merkkiä kolmen kruunun sijaan. Vuoden 1848 uusittu mittajärjestelmä pysyi voimassa metrijärjestelmän käyttöön ottoon

Ajanmitat

Näyttelyosiossa oli esillä vuosien 1899-1976 almanakkoja, joista vanhin oli Kansanvalistusseuran kalenteri.

Ennen vanhaan ihmiset turvautuivat ajanlaskuun nimipäiviin ja vuotuisjuhliin; puhuttiin Syys-Martista, Kevät-Matista, Jaakon päivästä jne. Tapahtumat suhteutettiin jouluun, pääsiäiseen, hallavuoteen, sadekesään, suureen tulipaloon tai isännän syntymäpäivään. Kellonaika saatettiin korvata puheessa kukonlaululla, auringonnousuun tai saunan lämmityksellä tai kesällä karjan kotiintulolla. Päivien määrittämisessä riitti vuorokauden tarkkuus ja kellonajoissa tuntien tarkkuus.

Vuonna 1585 ilmestyi ensimmäinen suomenkielinen almanakka, jonka julkaisi Turun yliopiston matematiikan professori Lauri Tammelin. Siitä lähtien almanakkaa alettiin painattaa vuosittain. Yliopiston siirron jälkeen almanakkaa on tehnyt Helsingin yliopisto yksinoikeudella aina vuoteen 1995 saakka.

Nimipäiväluettelon ylläpito on edelleen Helsingin yliopiston tehtävänä.

Näyttelyssä olleet käkikello, herätyskellot, rannekellot ja taskukello olivat lähinnä 1900-luvun tuotteita. Erikoisin niistä oli sillilaiva Saukko I:n laivakello. Esillä oli myös aito päivätyöpulkka. Se on puinen palikka, joka tehtiin kahdesta yhteensopivasta puolikkaasta, joista toinen oli isännällä ja toinen torpparilla. Tehdystä työpäivästä tehtiin palikkaan ura, josta tuli sanonta, että ”päivä on pulkassa”.

Vanhalla ajalla ihmiset rakensivat aurinkokelloja. Keskiajan astrologit jakoivat vuorokauden jo 24 tuntiin siten, että laskeminen aloitettiin keskimmäisestä ja tällöin olivat käytössä hiekkakellot eli tiimalasit ja kynttiläkellot. Keskiajan ihmisille näet riitti kelloissa tunnin tarkkuus, vaikka teoriassa tunti oli jo 1300-luvulla jaettu pienempiin osiin. Jo varhaisessa vaiheessa käyttöön tulivat tasku-, ranne-, herätys- ja pöytäkellot sekä seinäkellot. Niissä

energiaa antavana voimalähteenä on jousi. Tunnetuimpia suomalaisia kellonrakentajia ovat olleet Könnin suku sekä turkulainen Antti Särkelä.

Vetomitat

Tässä näyttelyosiossa olleet esineet ovat tänä päivänäkin tunnettuja esineitä ja useimmat vielä käytössäkin. *Kappaa* käytettiin alkuaan viljamittana tai sitten nestemittana. Oluttynnyrillinen oli 32 kappa ja kappaa oli 4,68 litraa. Nykyään torikaupassa mm. perunoita ja herneitä myydään kapoittain eli iso kappaa on 5 litraa ja pikku kappaa 2 litraa. Myös puusta valmistettua *nelikkoa* käytettiin sekä kuivatavaran että nestemäisten aineiden mittana. Viljamittana se oli 7,5 suomalaista kappa eli 41,22 litraa ja nesteiden mittana se oli 12 kannua eli 31,41 litraa. Nelikko tunnetaan edelleen silakkamittana. Kymmenjärjestelmässä sen suuruudeksi määrättiin 30 litraa. *Tynnyri* oli eri tarkoituksiin käytetty vanha astiamitta, joka oli pyöreäpohjainen, kaarevasivuinen kimmestä koottu ja yleensä kolmevanteinen puustia. Kuivan tavarantoimitusmittana se oli 4 nelikkoa eli 125,63 litraa tai tervatynnyrinä 48 kannua eli noin 125 litraa.

Nestemitat

Eri kokoiset maitotonkat, emaliset tai alumiiniset maitokannut tai metalliset nestemitat ovat edelleen käyttötavaraa, kuitenkin vähemmän enää käytössä. Sen sijaan oluen mittamiseen käytetyistä mitoista kannu, haarikka tai *tuoppi*, jälkimmäinen on edelleen käytössä, pieni tuoppi 1/3 litraa ja iso tuoppi 1/2 litraa, vanha tuopin mitta oli 1,3 litraa.

Kannut ja mitat kertoivat ajasta, jolloin vielä maito ja kerma noudettiin irtotavarana kaupasta. Etualalla mittauksista helpottanut automaatti.

Metrijärjestelmän käyttöönoton yhteydessä tilavuuden mittayksiköksi otettiin litra, joka on 1 kg:n painoisen ja +4-asteisen vesimassan tilavuus. Uuteen järjestelmään siirryttäessä mitausvälineet piti virallisesti tarkastaa eli kruunata ja merkitä kruunausmerkillä. Se laillisti mitausvälineen laillisuuden kaupankäynnissä. Siitä olikin sitten lyhyt askel kruunausmerkinnän nykyiseen merkitykseen, että mitta on valtion toimenhaltijan tarkastama ja sen mukaan tietyn yksikön suuruinen.

Pituusmitat

Tässä osiossa komeilivat rinnakkain sekä käytössä olevat että jo käytöstä poistuneet esineet kuten esimerkiksi viivoittimet, ompelajan mitat, kynnäräkepit, kangasmitat, timpurin mitat sekä riimotit ja öljylamppu.

Moni ihmettelee, mitä öljylamppu tekee pituusmitta-osastolla? Asia on niin, että öljylamppujen polttimon halkaisija mitattiin tuuman osissa eli *linjoissa*. Linja on vanha pituusyksikkö, joka oli 1/12 tuumaa eli 2,06 mm. Myöhemmin linja oli 1/10 desimaalituumaa eli 2,97 mm. Vielä tänäkin päivänä öljylamppuihin voi ostaa linjamittaisia laseja. Mikä sitten oli *riimotti* eli rispiikki? Puusepät käyttivät sitä vetäessään laudan reunaan samansuuntaisen viivan, erityisesti sitä käytettiin ikkunan pokia mitattaessa. Metrin tai 1/2 metrin mittainen puinen *kyynäräkeppi* oli tärkeä kangasmittana. Ruotsalaisen mittajärjestelmän perusmitta oli *kyynärä*, joka oli *kyynärpään* ja keskisormen pään väli. *Kyynärä* jakautui 2 jalkaan, 4 kortteliin tai 24 tuumaan, sen pituus oli 59,38 cm.

Arvonmitat eli Suomen rahan historiaa

Varsinaisia rahoja ei ollut tässä osiossa esillä, ainoastaan setelijuliste, kuvia ploomurahoista ja kolikkolaskuri.

Vuoden 2002 alusta suomalaiset saivat totutella uuteen rahayksikköön, euroon. Tällöin Suomessa siirryttiin yhteiseen eurovaluuttaan, joka vastaa 5,94573 vanhaa markkaa. Suomen rahatalous alkoi varsinaisesti vasta keskiajalla. Rahajärjestelmäksi vakiin-

tui ruotsalainen järjestelmä, jonka lähtökohtana oli markka (mark). Koko Ruotsi-Suomen rahatalous uudistui Kustaa-Vaasan (v.1521) valtaannousun myötä. Alettiin lyödä äyreyä, markkoja ja ulkomaankauppaa varten taalereita. Myös muissa maissa alettiin lyödä vastaavankokoisia hopeataalereita. Näitä voidaan pitää nykyisten eurojen edeltäjinä. Tämä rahajärjestelmä säilyi periaatteessa käytössä aina vuoteen 1777 asti, jolloin Kustaa III lopulta uudisti Ruotsi-Suomen rahajärjestelmän.

Venäjän rahan kausi alkoi Suomessa vuonna 1809, jolloin päarahaksi tuli rupla, joka jakautui 100 kopeekkaan. Ongelmaksi muodostui vaihtorahan puute, joten sitä varten perustettiin 12.12.1811 Turkuun ”Waihetus-Laina- ja Depositoni-Contori Suomen Suuren-Ruhtinaanmaasa”. Konttorista

Vanha torikauppiaan ”matkavaaka” oli aikansa suunnittelun ja rationalisoinnin huppu. Siinä kulki vartavasten vaakaa varten rakennetussa kopassa koko punnitusvälineistö.

tuli virallisesti pankki vuonna 1817 ja se siirrettiin Helsinkiin vuonna 1819 ja muutettiin myöhemmin Suomen Pankiksi. Tämäkään ei vielä riittänyt tyydyttämään vaihtorahan tarvetta, siksi myös Ruotsin raha pysyi käytössä aina vuoteen 1840.

Suomi sai vuonna 1860 oman rahayksikön - markan, joka jakautui 100 penniin. Samana vuonna laskettiin liikkeelle yhden ja kolmen markan setelit ja vuonna 1863 setelit 12, 20, 40 ja 100 markkaa. Kaikissa seteleissä oli teksti suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi.

Eliel Saarisen suunnittelema setelisarja otettiin käyttöön vuonna 1922. Sotavuodet ja suuret sotakorvaukset koettelivat rajusti Suomen taloutta. In-

flaation myötä penneistä piti luopua ja vuoden 1963 alusta markka määrättiin vastaamaan 100 markkaa.

Kappaletavarat

Uusien mittajärjestelmien virallistaminen ei lopettanut perinteisten kappaletavarojen käyttöä; ostamme edelleen kahvikuppeja, kenkiä sukkaa, käsiineitä pareittain tai tupakkaa askeittain. Ikivanhoja kappaletavaroja ovat olleet kourallinen tai sylillinen. Se on ollut vielä 1850-luvulla yleisesti käytössä, esim. kun pitäjän lampaita käytiin keritsemässä, siitä sai kourallisen villoja palkaksi. Autonomian aikana käytettyjä kappaletavaroja olivat edelleen esim. tiu (20 kpl), toltti eli tusina (12 kpl) ja tikkuri (10 kpl). Kanamunia myytiin tiuttain, sokeria topittain, kangasta, paperia tai pelikortteja pakoittain jne.

Painomitat

Viimeisestä osiosta löytyivät puntarit ja vaa’at; oli talousvaakaa, kirjevaakaa, kauhavaakaa, matkavaakaa punnuksilla, rautapuntareita, puupuntareita, kalapuntareita ja erikoisuutena puinen voikilo-mitta.

Puntarit ovat käsivaa’koja, joissa on puu- tai metallivarsi ja siinä siirrettävä kädensija sekä mitta-asteikko ja toisessa päässä koukku. Puntari on ollut kautta aikain epäluotettavin punnintemisiväline. Siitä syystä puupuntarit kiellettiin vuonna 1892, mutta nykyistä rautapuntaria voi käyttää vielä torikaupassa.

Puntareille ei löytynyt pitkään aikaa vakavaa kilpailijaa, kunnes 1800-luvulla ilmaantui kauppojen tiskeille pöytävaa’at, joissa vaakakupit oli sijoitettu vaakatangon yläpuolelle. Nopeatoimisten vaakojen yleistymistä edesauttoi tarve punnita tavaroita nopeammin ja tarkemmin ja näin kehittyivät osoitinvaa’at.

Näyttelyssä oli esineitä lähes sata ja ne oli lainattu seuraavilta merimaskulaisilta: Anneli Laaksonen, Heikki Randell, Anita Sula, Rauno Valisto ja Maarit Lineri.

Merimasku-Seura esittää suuret kiitokset lainaajille kuin myös näyttelyssä sekä Kollolassa kävijöille, joita oli tänä kesänä kiitettävät 198 kävijää.

Latojen aika

Markku Lehto

Latojen historia on yhtä vanha kuin kotieläinten pito. Se juontaa alkunsa täällä saaristossa ajasta, jolloin pysyvä asutus mahdollisti alkeellisen nautakarjan pidon.

Alkoi ympärivuotinen karjanhoito, joka edellytti saraheinän, järviruohon ja lehdesten kuivamista karjalle myös talviajan ruokintaa varten.

Latojen tärkeys näkyy jo 1600-luvulla tehtyjen verollepanokarttojen lehdillä. Kaikissa kartoissa ei tosin ole merkittynä kuin piirros asuinkartanosta, mutta muutamit maanmittarit ovat merkinneet myös ulkona kylästä olevia niittulatoja karttaan. Niitä saattoi olla kaukanakin kylien ulkomailloilla, jopa toisten kylien alueella. Niitut olivat usein myös saarissa tai suurten vesien takana, joista vain talvinen kuljetus oli mahdollinen. Useissa verotusta koskevissa asiakirjoissa on heinäsadosta puhuttaessa maininta juuri talvikuormista.

Merimaskussa ns. vesientakaisia kaukaniittuja oli suhteellisen vähän ja kooltaan pieniä, joten niillä olleista ladoistakaan ei ole jäänyt tietoja. Tiedetään kuitenkin että pitäjän rajan takana olleita niittuja oli useitakin, mm. Kuusniemen rusthollin Rymättylän Röölä-kylässä ja Rauduisten kylän yhteinen kaukaniittu Livonsaaren Kaukoisissa.

Ensimmäiset ladot olivat pienistä hirsistä, ilmeisesti harvaan kyhättyjä katoksia. Näistä tuuli puhalsi läpi ja kuivasi niittuheinän sekä mahdolliset lehdekset talven ruokintaa varten. Kesäkuljetukset olivat kotipiirin lähisölläkin monasti hankalat kunnollisten teiden ja kärrykaluston puuttuessa.

Lumikelin vallitessa ja merien sekä järvenselkien jäätyessä kuljetus sensijaan oli helppoa. Reki kuului talonpojan varusteisiin jo keskiajalla ja vetojuhtana oli joko härkä tai hevonen.

Näistä alkuaikojen niittuladoista kehittyi varsinkin 1700-luvulla huomattavan mahtavia salvoksella tehtyjä hirsilatoja. Näistä muutamia on säilynyt aina meidän päiviimme asti. Varsinkin riihirakennukset, jotka ovat säilyneet tulipaloilta, edustavat hirsilatorakentamisen "aatelia". Latojen teko oli vielä tuolloin käsityötä, joten rakentaminen tapahtui yleensä hirrestä, jotka veistettiin. Sahateollisuuden alkuajoista lähtien latojen hirsirakentaminen romahtanut ja useimmat vielä maisemaamme koristavat ladot ovatkin pystylaudasta tehtyjä. Vanhimmat lautaladot lienevät ajalta, joka ajoittuu 1800-luvun lopulle. Olki lienee keveytensä takia ollut yleisin katusuomu alkuaikojen lautaladoille. Myöhemmin 1900-luvulla päre sivutti oljen suosittuna kattausaineena.

Peltoviljelyn ja kylvöheinän kasvatuksen lisääntyessä latojen tarve kasvoi. Monesta kyläkuvasta näkee miten latoja on myös sijoitettu entistä lähemmäs karjan ruokintapaikkaa. Jo 1800-luvulla merimaskulaiset kärrytiet mahdollistivat heinän ja olkien kuljettamisen kesäaikaan. Talviaikaiseen rehun kuljetukseen tarkoitettut niittu- ja etäladot vähenivät tai poistuivat kokonaan.

Vanhimmat olemassa olevat hirsila-

dot ja riihet ovat 1700-luvun lopulta, nuorimmat lautarakenteiset 1900-luvun alkupuolelta. Maataloudessa ja karjanhoidossa tapahtuneet melko äkinäiset muutokset ovat poistaneet latojen tarpeen. Nämä nostalgiset rakennukset ovat jo pitkään seisseet "tyhjän panttina" pelto- ja tilusteiden varsilla. Niiden orsien alla on tehty ankaraa fyysistä työtä sekä joskus myös huviteltu. Tikkalintujen hakkaamat reijät lautalatojen seinissä ovat merkinä ihmisen ja luonnon välisestä kanssakäymisestä ja yhteiselosta. Maantievarsien ladoista muodostui varsinkin sotien jälkeen paikallisia "ilmoitustauluja", joilla tiedottaminen oli halpaa ja tehokasta. Latojen seiniä ovat komistaneet mm. monet sotienjälkeiset viihdemailman nimet Olavi Virrasta "paikalliseen" orkesteri Airistoon. Varsinkin jalan, polkupyörin ja hevosin liikkuville näkyvä ilmoitus meni perille.

Nyt ympyrä on ikäänkuin sulkeutumassa. Latojen tarve syntyi karjan mukana. Nyt karja on kaikonnut muualle merimaskulaisesta maisemasta. Tämän kehityksen seurauksena myös latojen tarina on päätymässä. Niillä ei ole enää käyttöä. Maaseutu ei todennäköisesti autiudu, mutta ladot, joilla olisi kerrottavana monta tarinaa harvenevat uhkaavasti. Jos latomme häviävät maisemasta menetämme samalla osan maaseudun identiteetistä. Olisi korkea aika maalaismiljöön säilymisestä kiinnostuneiden tahojen saada muutama näistä

Suojeluskuntalaiset kotirintamaa turvaamassa Merimaskussa

Maarit Lineri

Ilmo Olavi Sariola on nähnyt tämän maailman menoa jo yli yhdeksänkymmenen vuoden ajan. Ilmon isä **Hemming Oskari Sariola** (ent. Sohlman) ja vaimonsa **Olga Johanna os. Tammelin** olivat ostaneet Rantalalan talon vuonna 1912. Ilmo syntyi talon kellarituvaksi kutsutussa torpassa helmikuun 11 päivänä vuonna 1915. Kellarituvan paikalla seisoo edelleen talo samalla mäellä kuin silloin yli yhdeksänkymmentä vuotta sitten. Aivan samaksi sitä ei heti tunnista, sillä sen jälkeen torppa on käynyt läpi monenlaiset muodonmuutokset. Ensin talon sisääntulo käännettiin toiseen ilmansuuntaan, kun siinä alettiin istua käräjiä. Myöhemmin 1930-luvulla talo muutettiin vanhanväen asunnoksi ja se sai uuden ulkomuodon.

Syntymätorpastaan ei Ilmo ole kovin kauaksi siirtynyt. Hän asustelee vain muutaman sadan metrin päässä vaimonsa **Lahja Orvokki os. Lahti-vaaran** (s. Nestén) kanssa kauniissa omakotitalossa, mistä avautuu näkymä molemmille niin tuttuun Särkäsalmen maisemaan.

Orvokki Sariola on syntynyt Sannaissa 15.1.1933. Hän kasvoi Vuo-

Ilmo Sariola Merimaskun merisuojeluskunnan puvussa

renpäässä kasvattimamman ja tämän tyttärien hoivissa kolmen kuukauden ikäisestä vauvasta lähtien. Kasvattimammalla oli ikää jo 60 vuotta, mutta tyttäret pitivät Orvokista hyvää huolta.

Merimasku-Seura kävi jututtamassa Sariolan vireätä pariskuntaa ja muistelemassa Ilmon kanssa sotavuosia kotirintamalla Merimaskussa.

Ilmo liittyi Suojeluskuntaan jo ennen

sodan syttymistä. Suojeluskuntatalolla hän oli mukana, kun siellä koulutettiin miehiä vartiointitehtäviin ja järjestettiin harjoituksia. Kun sitten Talvisota syttyi 30. marraskuuta 1939, Ilmo sai myös kutsun ilmoittautua rintamalle. Käsivamman takia hänet luokiteltiin niin sanotuksi kakkosmieheksi, eikä häntä otettu sotaväkeen. Ilmo Sariola määrättiin Varsinais-Suomen suojeluskunnan palvelukseen Merimaskuun. Palvelus alkoi välittömästi. Univorvukseen Ilmo sai vanhan, kuluneen merisotilaan puvun. Tehtäväksi tuli toimia vartiomiehenä.

Kotirintaman vartiomiehet

Vartiomiesten tehtävänä oli turvata maantieliikenne etenkin Särkäsalmen ja Kirkonsalmen losseilla, sekä vartioida puhelinkeksusta. Kaiken kaikkiaan Merimaskussa oli vartiomiehiä noin kolmisenkymmentä. Yhteen vartioryhmään kuului aina kuusi miestä kerralla. Vartiotupana oli Taattistenjärven rannalla Leppälän entinen sepän mök-

Rantalalan kellaritupa. Tässä kuvassa vielä alkuperäisessä asussaan.

Suojeluskuntalaiset hoitivat yhteistyössä puolustusvoimien kanssa kotirintaman vartiointi- ja suojelutehtäviä. Järjestön jäsenet osallistuivat ahkerasti myös järjestettyihin aseiden käsittelyharjoituksiin ja ampumaharjoituksiin. Leirejä ja harjoituksia järjestettiin paitsi Merimaskussa myös ympäristökunnissa. Nuorten miesten mielestä "ei niistä äkseerauksista ja kääntyilyistä mitään hyöttyä ol"

Kuvissa Merimaskun suojeluskuntalaiset paraatissa ennen sotia. Mukana Ilmo Sariolan isä Hemming.

ki. Ilmo muistelee, että hänen kanssaan samaan ryhmään kuuluivat ainakin **Köyljärven Frans**, Koverista **Vieno Lehtinen** ja **Artturi Leppänen** eli Kylä-Antti sekä **Liianmaan Artturi**. Aluepäällikkönä toimi kapteeni **Turpio** Rymättylässä, **Aarne Ruuhi** oli paikallispäällikkönä ja **Pihlman** toimi jonkin aikaa ryhmänjohtajana. Ilmon isä ja isän veli sekä **Frans Tammisaari** olivat myös välillä ryhmässä mukana. Ilmo oli omien sanojensa mukaan siellä joukossa pojanloppina muiden komenneltavana.

Miehillä oli torpassa yksi huone käytössään ja siinä kalustuksena laudoista tehty kerrossänky, missä saattoi levätä vapaavuorolla ollessa. Kirkonkylässä vartiossa ollessa oli mahdollisuus päästä syömään Suojeluskuntatalolle lottien tekemää ruokaa, mutta Leppälästä asti sinne ei lähde.

Niinpä miehet tekivät itse vartiotuvassa omat muonansa. Onneksi Artturi Leppänen oli merillä ollessaan oppinut monenlaiset ruoanlaiton konstit ja huolehti vartiotuvan muonista. Hän paistoi muun muassa sianlihasta saadulla rasvalla maistuvia lettuja tuvan miesten iloksi. Yksitoikkoista ja olematonta oli homma miesten mielestä,

Lottia ilmavalvontaa suorittamassa

mutta määräykset olivat määräyksiä. "Pientä iloa päiviin toi **Akkolan Antti**, joka kertoi juttuja ja viihdytti porukkaa", kertoo Ilmo.

Vartiovuoro alkoi aina aamulla seitsemältä ja päättyi illalla seitsemältä. Vartiossa tienristeyksessä seistiin aina kaksi tuntia kerrallaan. Akkolan Antti oli sitä mieltä, että "Ei kehtaa iso mies seistä tuolla kivääri käres". Miehiä oli

aina kolme vartiossa; yksi Särkänsalmen lossirantaa vartioimassa, toinen Kirkonkylässä ja kolmas Kollolassa puhelinkeskusten turvana. Lotat oli määrätty hoitamaan sota-ajaksi puhelinkeskusta, sillä heitä pidettiin luotettavampina sodan arvaamattomissa oloissa. Lottia oli keskuksessa aina kaksi kerrallaan ja heidän työaikansa oli aamu seitsemästä ilta yhdeksään.

Desantit pelkoa aiheuttamassa

Vartiokopissa oli myös puhelin ja puhelusta oli pidettävä tarkkaa kirjaa. Desantteja ja vakoilijoita pelättiin. **Mannonen** oli kerran Kaasavuorella ilmavalvonnassa ja antoi desanttihälytyksen. Ilmo oli sillä kerralla Kirkonkylässä vartiossa ja hänet määrättiin **Saarelan Aarnen** kanssa haravoimaan Kaasavuorelle ympäristöä. Mitään he eivät kuitenkaan löytäneet. Latoaukon talvitieltä muistaa Ilmo tulleen toisen hälytyksen, mutta sieltäkään ei mitään löydetty. **Merikaita**, joka kalasteli sielläpäin kertoi, ettei hänkään ollut nähnyt mitään epäilyttävää alueella.

Talvisodan aikana ihmisten liikuminen oli vilkkaampaa. Linja-autoliikennettä oli pari kertaa päivässä ja muitakin autoja kulki maanteillä. Jatkosodan aikana alkoi olla hiljai-

sempaa. Siten myös vartiointi alkoi tuntua entistä turhauttavammalta. Suojeluskuntalaiset ja lotat määrättiin hoitamaan Yhteisvastuukeräykset. Ilmo kertoo, että polkupyörällä keräyslistojen kanssa kierrellessä oppi tuntemaan paljon ihmisiä. Hän kertoo, että Merikaita muisti aina sanoa hakevansa "kerjäläisen" rannasta, kun hän haki listan kanssa kulkevan kerääjän

salmen yli. Kun talot oli kierretty, hän palautti kerääjän takaisin toiselle rannalle. Ilmosta tuntui silloin, että niitä keräyksiä oli yhtä mitta menossa.

Muutakin hommaa kuului kotirintamalla oleville. Hevosten luovutusmääräysten perille saattaminen oli yksi ikävimmistä tehtävistä. Ilmo muistelee, miten hän joutui viemään määräyksen Lempisaareen itselleen paroni **Haartmanille**. "Paroni luki lapun ja lykkäs minulle takaisin", muistelee Ilmo. "Ei kuulu minulle", sanoi paroni, "Kukas tämmöisiä lähettää, kun ei osaa nimiäkään kirjoittaa". Haartmanista oli jäänyt toinen a pois ja sitä paroni kiukuteli. "Milläs minä haen korvauksia, kun on väärä nimi?" Oli hänen kuitenkin luovutusilmoitus otettava vastaan ja toimitettava hevosensa Naantaliin kookomapaikalle. Ilmon oli määrä viedä hevonen Naantalin rautatieasemalle ja sieltä edelleen Riihimäelle. "Meitä oli kolme ja **Alpisen Niilo** oli yksi niistä kavereista, jonka kanssa niitä hevosiä vietiin", kertoo Ilmo, "Jokaisella oli yksi vaunulastillinen hevosia huollettavana. Aina, kun juna pysähtyi piti hevoset ruokkia ja juottaa." Moni niistä hevosista jäi sille tielleen.

Nurkkatansseja salassa virkavallalta

Valtio maksoi suojeluskuntalaisille talvisodan aikana 2 mk päivässä ja 20 tupakkaa kuukaudessa. Tuohon aikaan sai kahdella markalla kilon leipäjuuhoja tai aikakauslehden, maitolitran sai markalla. Vähistä ansioista päätti Ilmo kuitenkin säästää itselleen lammasturkin. "Isällä oli turkki, jota sain lainata vartioon, mutta halusin itselleni oman. Räätilille ei kuitenkaan riittänyt pelkkä raha, vaan hän halusi myös sen lisäksi voita. Voi muotoiltiin sitten kirjan muotoiseksi paketiiksi ja salakuljetin sen taskussani räätilille." Säännöstely oli tiukkaa ja Kansanhuollon tarkkailijoita oli kaikkialla. Ylimääräisestä säännöstelyn alaisesta elintarvikkeesta sai kovat sakot.

Tanssit ja muikin ilonpito oli kiellettyä sodan aikana. Ei katsottu olevan sopivaa, että sotilaat rintamalla antoivat henkensä isänmaan puolesta, mutta kotirintamalla huviteltaisi. Siitä huolimatta juuri kotiin lomalle saapuvat sotilaat halusivat pitää hauskaa ja unohtaa rintaman kauhut. Ilmo kertookin, että kaverit tullessaan lomille heti ensi töikseen pyysivät häntä järjestämään nurkkatanssit. Ja kyllähän Ilmo mie-

Lotat hoitivat sota-aikana puhelinkeskusta Kollolassa

Lottia ja vartiomiehiä Kollolan puutarhassa. Lottia oli aina kaksi kerrallaan vuorossa ja heitä vartioimassa kaksi suojeluskuntalaista vartiomiestä.

Sodankin aikana käivättiin iloa ja viihdykettä. Kuvan tanssiseurue vieraili paitsi oman pitäjän Suojeluskuntatalon iltamissa, myös naapurikunnissa.

Maire Tammenlaakso oli mieluinen ja tunnettu vieras niin virallisissa kuin myös epävirallisissa nurkkatansseissa säestäjänä.

lellään järjesti. Siinä samalla pääsi itsekin pistämään jalalla koreasti. Jos ei Suojeluskuntatalolla ollut iltamia niin sitten järjestettiin tanssit jonkun talon pirttiin tai latoon. Harva talo antoi luvan tanssien järjestämiseen, mutta syrjäisissä ladoissa ja riihissä tanssit saatiin salaa pystyyn nopeasti. Puhelimella soitettiin ja kerrottiin, missä tanssit pidetään ja ”puskaradio” kertoi nopeasti sanan eteenpäin. Musiikkia saatiin joko gramofonilla tai kutsuttiin haitarin soittaja Livonsaaresta. **Maire Tammenlaakso** oli hyvä hanuristi ja aina valmis tulemaan soittajaksi. Muitakin soittajia kävi sotoaikaa viihdyttämässä. Nurkkatansseissa ei ollut pääsymaksua, mutta soittajille kerättiin kolehti korvaukseksi soitosta. Virkavalta jos sai tietää tansseista niin ne loppuivat äkisti ja järjestäjä saattoi saada sakot. Siitä syystä oli oltava tarkkana, ketä kutsui paikalle. Jälkeenpäin ajatellen ne pienet ilon hetket olivat rintamalta tulleille nuorille miehille tuiki tärkeitä.

Sota päättyy järjestöjen lakkauttamiseen

Sota päättyi aikanaan ja rauhan ehdot olivat Suomelle ankarat. Muiden muassa Suojeluskunta- ja Lottajärjestö oli lopetettava. Ylemmältä taholta tuli määräys hävittää kaikki mahdollinen näihin liittyvä aineisto kuten jäsenkirjat, vaatteet, merkit, liput ja kaikki, mitkä liittyivät näihin kiellettyihin järjestöihin. Kiire ei tullut vain yksityisten papereiden hävittämisessä, Suojeluskuntatalon kohtalo oli myös vaakalaudalla. Ilman ripeää toimintaa se olisi joutunut valvontakomission haltuun, mutta paperit saatiin onneksi ajoissa kuntoon ja talo luovutettiin Merimaskun Maamiesseuralle.

Oli ilmolla yksi omakin murhe hoidettavana. Ennen sotaa hän oli hankkinut itselleen huutokaupasta Lukkaraisista käsiaseen. ”Kun Rannikko niin yllytti.” Aseenkantoluvan aseeseen hän sai Suojeluskunnalta. Sodan loppuessa ja luvanantajan muuttuessa laittomaksi meni lupakin mitättömäksi. Hänen oli haettava aseelleen uusi lupa. ”Mänty kysys minulta, että mihinkäs tämä pistetään, ei sunkan jonkun ampumiseen?” Lopulta lupaan kirjattiin, että ase oli tarkoitettu sian ampumiseen.

Kaikki merkit Suojeluskunnan tai Lottajärjestön olemassaolosta hävitettiin vähitellen tai katosi piiloon. Siinä hätäkässä hävitti Ilmokin suojeluskunnasta saamansa sotilaspassin. Tämän tähden on Ilmo jäänyt vaille niitä etuisuuksia ja korvauksia, mitkä hänelle olisivat muuten kuuluneet. ”Ei tullut ajoissa hankittua niitä tammenlehtiä”, toteaa Ilmo.

Lotat hoitivat muonitusta Merimaskun Suojeluskuntatalolla

Siltavoudista pitäjänpoliisiksi

Emanuel Wideroos

Markku Lehto

Emanuel Wideroos on vieras nimi nykymerimaskulaiselle. Silti hän on eräs ”merkittävä merimaskulainen” joka on jättänyt jälkensä monin tavoin pitäjän paikallishistoriaan. Hän toimi virkauransa aluksi kappelin siltavoutina ja myöhemmin hänet valittiin ensimmäiseksi pitäjänpoliisiksi Merimaskuun.

Emanuel syntyi Killaisten kylän Iso-Santalassa 27.9.1849. Hänen vanhempansa olivat lasimestari **Efraim Wideroos** ja vaimonsa **Karoliina Juhontytär**. Suurina nälkävuosina perhe asui Lukkaraisien Grönvikissä. Emanuel oppi nuoruusvuosinaan luku- ja kirjoitustaidon, jota hän myöhemmin tuli tarvitsemaan.

Emanuel Wideroos solmi avioliiton 12.11.1876 Kräkilän tyttären **Henrikan** kanssa. Nuori perhe asettui aluksi Henrikan kotitaloon, josta myöhemmin muuttivat läheisen Martinperkon torppaan. Siltavoudin virkanimityksen vaihtuminen pitäjänpoliisiin vakansiin sekä perheen kasvaessa Wideroosit muuttivat vuonna 1891 pysyvästi vanhan Rymättyläntien varressa olevaan Syrjälän torppaan.

Merimaskun edellisen silta- ja jahtivoudin kuoltua vuoden 1877 alussa, valittiin Emanuel käräjien päätöksellä uudeksi siltavoudiksi. Hän otti viran vastaan 1.3.1877. Tehtävät olivat moninaisia. Vaikka enää ei puhuttu jahtivoudista, myös tämän viran hoito kuului siltavoudille. Tämän vuoksi varsinkin 1880-luvulla susijahtien vuosittainen järjestäminen kuului tehtäviin. Siltavoudin oli huolehdittava niiden järjestelyistä eri yökuntien alueella. Lisäksi tuli järjestää palovahdit pitäjässä olevien valtion virkatilojen maille. Tämä järjestely oli määrätty varsinkin ukonilmojen aikaan. Kuten virkanimikin viittaa myös tiesiat kuuluivat siltavoudin valvontapiiriin. Sillat ja ”trumpu” olivatkin ne ongelma-alueet, jotka valtatiellä usein olivat heikommassa kunnossa. Myös aidankatselmus kuului siltavoudin valvonnan piiriin. Karjan oli pysyttävä peltojen ulkopuolella, niille tarkoitetuilla alueilla. Myöhemmin veräjät yleisellä tiellä aiheuttivat ongelmia.

Uusia tehtäviä ilmaantui yleisen järjestyk-

senpidon alueelta. Rikos- ja rikkomusasiat lisääntyivät julkisten tilaisuuksien myötä. Vuonna 1892 siltavoutien toiminta lakkautettiin ja tilalle myös maalaiskuntiin tuli poliisitoimi. Vähitellen vanhan toimenkuvan mukaisia töitä poistui, uusien tullessa tilalle. Myös suuri murhamysteerio Merimaskussa osui Emanuel Wideroosin toimikauteen. Selvittämättä jääneen kakkoismurhan aiheuttama paine oli kova jo vanhenevalle poliisimiehelle.

Emanuel Wideroos valittiin vasta perustetun Pitäjänkirjas-

ton johtokuntaan 1.4.1880. Monet olivat myös erilaiset julkiset toiminnot, joissa hän toimi mm. kirjuriina. Hän ”istui” lisäksi lukemattomat Lemun ym. kuntien käräjät, jotka tuolloin pääsääntöisesti pidettiin Merimaskussa.

Wideroosit asuivat Syrjälässä kuolemaansa asti. Emanuel kuoli marraskuun 5 päivä vuonna 1919. Hän ehti olla virassaan yhteensä 42 vuotta 8 kuukautta, josta pitäjänpoliisina 27 vuotta. Hän oli pitäjäläisten arvostama poliisimies ja tästä osoituksena kunnan edustajat laskivat muistoseppeleen hänen haudalleen. Hänen vaimonsa Henrika kuoli Syrjälässä 17.2.1924.

Terttu Kraemer

Turkulainen **Auli Toivonen os. Mäkelä** vietti kaikki lapsuutensa kesät Mäntylässä Merimaskussa. Äidin siskon Selman mies, **Niilo Vilari** oli kunnostanut 1930-luvulla rakennetun kotipaikkansa, Mäntylän perheensä ja vaimon suvun kesäviettopaikaksi. Merimasku-Seura kävi haastattelemassa Auli ja **Olli Toivosta** heidän kotonaan Takakirveellä, miten Mäntylän rinteen omenatarha on syntynyt ja miten Mäntylässä vietettiin

kesäpäiviä.

Merimaskussa syntynyt Niilo Vilari asui lapsena lähellä Sannin mökkiä Kirkonkylän rannassa, myöhemmin he muuttivat Mäntylän torppaan, nykyisen Perkontien varrelle. Työelämä vei hänet Turkuun, jossa hän toimi palomiehenä Turun kaupungin paloasemalla. Kesät vetivät häntä kuitenkin edelleen kotipaikalle ja saatuaan Tamsaaren isännältä suusanallisen luvan,

hän alkoi raivata ja kunnostaa Mäntylän tonttia kesäpaikaksi. Siitä tulikin sitten koko suvun kesäviettopaikka.

Omentarha hartiavoimin

Aluksi tontilta raivattiin valtava määrä kiviä, jotka kuskattiin Salosen ran-

Lasten kokoama näytelmäseurue viihdytti kesävieraita.

Muistojen kauniita kesäpäiviä. Kahvi- ja musiikkihetki Mäntylän pihalla.

taan. Sen jälkeen alkoi omenapuiden istuttaminen. Lopullinen omenatarha käsitti 76 omenapuuta ja lisäksi oli vielä marjapensaita. Omenapuiden hoitaminen vaati valtavan työmäärän, pelkkä kasteleminen oli työlästä. Vilari kantoi kirkon lähellä olevasta kaivosta ämpäreillä kaiken kasteluveden omenapuulle. Tämän kaiken halusi Niilo tehdä itse, sillä kukaan muu ei saanut osallistua omenapuiden hoitoon, ei edes vaimo **Selma** eikä tytär **Kaija-Leena**. Omenien keruunkin hän hoiti itse. Vain marjapensaita oli lapsilla lupa syödä marjoja. Sadon kypsyttyä Vilari sopi etukäteen torikauppiaiden kanssa omenoiden toimittamisesta Turun torille. Niin hän pakkasi omenat Jalon linja-autoon, joka toimitti ne sitten edelleen Turun torikauppiaille.

Suku kokoontui Mäntylään

Niilo Vilari oli erittäin sukurakas. Selma-vaimon veljen perhe kolmen lapsensa kanssa asui yhdessä huoneessa, toisessa huoneessa asusti toinen veli vaimonsa kanssa, yksi huone oli Niilon, Selman sekä Kaija-Leenan käytössä. Aulin isä oli rakentanut puuvajan yhteyteen yhden huoneen, jossa Aulin perhe asusti kesäkauden. Niilolla oli kolme siskoa **Hilja**, **Hulda** ja **Hildi**. Huldasta tuli Finnilän emäntä, Hilja toimi karjakkona Turussa ja Hildi toimi sairaanhoitajana Naantalissa. Koko kesän sukulaisia oli parisenkymmentä ja yhdessä harrastettiin kaikenlaista. Muun muassa porukalla käytiin uimassa lossirannassa, välillä käytiin juurikas-

Kalastus oli yksi kesävieraiden suuria nautintoja ja mieluinen harrastus. Kalassa käytiin kirkonkylän "juuriskalaiturilla" tai Osuuskaupan rannassa.

Ennen kesät olivat aina lämpimiä ja aurinkoisia. Ihmiset kiireettömiä ja leppoisia. Aikaa oli tavata sukulaisia ja ystäviä.

laiturin vieressä tai sitten Rauduisissa. Uimaan opittiin ilman uimakouluu. Myöhemmin sellainenkin oli Salosen rannassa, muistelee Auli.

Lasten mielestä mieluisinta puuhaa oli näyttöleminen. Näytelmät keksittiin itse ja esitettiin sitten vanhemmille. Pravuuri-näytelmä oli ”Miun Manta”. Siinä päähenkilö oli kova lakaisemaan. Sitä Auli ei enää muista, miksi ”Manta” niin kovasti lakaisi, mutta suosittu hahmo se oli.

Tekemisestä ei ollut puutetta

Aulin isä oli kova kalastamaan ja hän istuikin tuntikausia onkimassa Osuuskaupan rannassa, lapsetkin olivat joskus mukana. Syksyisin käytiin porukalla sienimetsässä ja marjastamassa. Mäntylän metsikössä oli katajia, joiden

siimeksessä oli mukava leikkiä kotileikkiä nukkien kanssa. Näissä leikeissä Auli viihtyi yksikseen rakentaen sammalesta tuoleja ja vuoteita nukkeilleen. Mielikuvitusleikkeihin kuului myös keskustelu lintujen kanssa. Sateisina päivinä sisätiloissa piirrettiin, leikittiin piilosta ja keskusteltiin paljon.

Aulin vanhemmilla oli kaksi leipomoa Turussa; yksi Mäkelän leipomoista sijaitti Itäisen kadun ja Kaskenkadun kulmassa. Perhe kulki omalla autolla Merimaskuun silloisen Särkänsalmen lossin kautta. Joskus matka saattoi kestää kauankin, jos lossirannassa oli pitkät jonot. Onneksi rannassa oli Villiruusun kioski, josta sai jäätelöä. Lossia odotellessa laulettiin ja kerrottiin ajankulukuksi tarinoita.

Vanhasta puuvajasta sukeutui vuosien saatossa idyllinen vierasmaja.

Lapsuuden ihanat kesät

Ruokapuolikin hoidettiin yhteistaloutena. Syötiin paljon keittoja tai keitettiin perunoita, joiden kanssa oli lihaa, paistettua kalaa tai uunikalaa. Lisäksi syötiin vihanneksia kuten punajuuria, porkkanaita, kukkakaalia ja salaattia. Aamuisin syötiin puuroa tai useimmiten itse tehtyä viiliä ja voileipää. Aulin vanhemmat toivat aina omasta leipomosta leivät koko seurueelle. Maito haettiin Tamsaaresta ja joka ilta laitettiin kaksikymmentä kipollista viiliä happanemaan..

Mäntylässä vietetyt kesät ovat Aulin muistoissa aina lämpimiä ja aurinkoisia. Kesäpäivät Mäntylässä olivat koko suvun yhteistä aikaa ja ilman Niilo Vilarin vieraanvaraisuutta ei sellaisia kesiä olisi muistona, mieltii Auli.

Auli ja Olli Toivonen ostivat Mäntylän 18.7.1974. Lähes kaksikymmentä vuotta he viettivät vielä kesiään Mäntylässä, joka siirtyi 1991 uusille omistajille, Arvosille.

Mäntylänrinne elää taas uutta ajanjaksoa. Mäelle suunniteltiin kaavoitettavaksi viisitoista uutta omakotitalotonttia, mikä valitusten ja huomautusten jälkeen supistui yhdellä. Tällä hetkellä Mäntylän ja Merimaskun terveystalon lisäksi rinteessä on neljä omakotitaloa.

Merimasku-Seura halusi alueen uusien väylien nimissä säilytettävän paikallista historiaa. Siksi Osa Perkontiestä on nimetty Niilo Vilarintieksi ja jalankulku- ja polkupyöräväylä, mikä nousee Perkontieltä rinteelle on nimeltään Omenamäenpolku.

Niilo Vilarin 90 vuotissyntymäpäivä.

Mäntylä ennen viimeisintä remonttia.

“Merimaskun Lossivahti” nimitys alkaa olla jo tunnettu kunnianimitys niin Merimaskussa kuin ympäristön kunnissakin.

Lossivahti v. 2007 Anneli Laaksonen

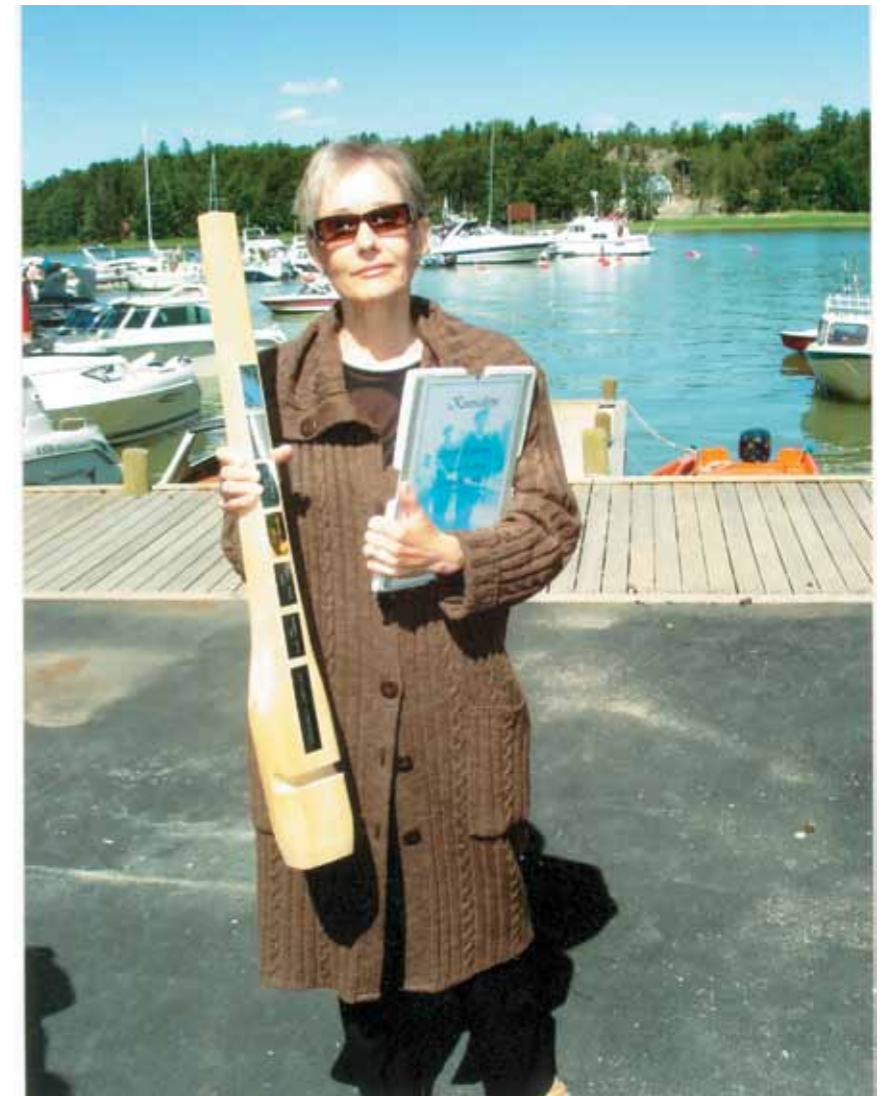
Komea lossikapula on perinteisesti ollut Suvisouduissa Merimasku-Seuran myyntikojulla esillä ennen nimitystä. Siinä vaiheessa uuden lossivahtin nimi on visusti utelijoilta piilossa. Ja utelijoitahan riittää. Moni käy kurkkimassa jo etukäteen, kuka tämän vuoden nimityksen saa.

Yksimielinen päätös keväällä 2007 Merimasku-Seuran kokouksessa oli nimittää vuoden lossivahtiksi **Anneli Laaksonen**.

Eikä valinta ollut vaikea, sillä Anneli Laaksonen on ollut vuosia yksi suurimmista auttajistamme rakentaessamme vuosittain näyttelyä Kollolan navetan eteiseen. Eikä hän hyödytä vain seuraa, vaan on tallettanut kotiinsa runsain mitoin merimaskulaista historiaa ja siten toiminut omalla sarallaan Merimasku-Seuran periaatteita kunnioittaen. Siksi voisi tässä yhteydessä muistuttaa lukijoita, etteivät vaatimatontakaan tavaraa heittäisi pois ennen kuin ovat paikallisilta vanhan vaalijoilta kyselleet, josko he haluavat esineen kokoelmiinsa säilytettäväksi.

Paljon heitetään hukkaan esineitä, jotka toiselle olisivat suoranaisia aarteita, vai mitä sanoisitte Annelin kaipaamasta vanhasta muovisesta piimäpussista.

Kaikki aarteensa Anneli on järjestänyt siistiksi kokoelmaksi, jota monet sen nähneet nimittävät matkaksi lapsuuden muistoihin. Kiitokset Annelille siitä työstä ja lämpimät onnittelut.

Seuran kesätapahtumia 2007

Suvisoudut

Merimaskun Suvisoudut palasivat taas vanhalle paikalleen kesäkuun puoleenväliin. Perinteisen myyntipöydän lisäksi seura esitteli uuden pitäjänpuvun sekä julkisti vuoden Lossivahdin. Aurinkoinen ja lämmin sää oli houkutelut runsaasti väkeä kaupan rantaan seuraamaan soutuja sekä pitäjänpuvut päällä esiintyvien ”tyttöjen” tanssiesitystä. Jopa ministeri **Ilkka Kanerva** oli katsojien joukossa. Raisiolaisen **Raija Knuutilan** suunnittelema pitäjänpuku sai paljon ansaittua huomiota. Kuudenneksi lossivahdiksi valittiin **Anneli Laaksonen**, joka on jo vuosia lainannut esineistöä seuran näyttelyihin. Suvisoutuihin mennessä valmistui myös seuran tekemä lossihistoriasta kertova näyttely entisen lossituvan yläkertaan.

Näyttelyn avajaiset

Seuran kolmastoista kesänäyttely Naulasta nelikkoon, tiimasta tynnyriin avattiin Kollolassa heinäkuun ensimmäisenä. Samalla aukenivat kesäkahvion ovet. Avajaispuhees-

Kesän näyttely keräsi taas runsaasti vierailijoita.

saan **Terttu Kraemer** mainitsi mm., että ”Monikaan meistä, lapsistamme puhumattakaan, eivät enää muista, miten ennen vanhaan mitattiin tai punnittiin.” Siispä seura toi näyttelyyn vanhoja tilavuus- ja pituusmittoja, ajan- ja arvonmittoja, kappalemittoja ja painomittoja sekä valotti mittaus- ja painojärjestelmän historiaa. Merimaskulaisten myötävaikutuksella seura sai kerättyä mittavan näyttelyaineiston, lähes sata esinettä.

Suomenhevonen 100 vuotta

Kesäalustusten sarjan aloitti kunnan-sihtööri **Pauliina Sarilo** kertomalla suomenhevosen satavuotishistoriasta. Suomenhevosen järjestelmällinen jalostustyö ja jalostaminen puhtaana rotuna käynnistyi vuonna 1907. Erilaisten ominaisuuksien perusteella rotu jaetaan neljään jalostussuuntaan: juoksija, työhevonen, ratsuhevonen ja pienhevonen. Hevosten säkäkorkeus on 150-180 cm ja pienhevosten 148 cm. Sarilo kertoi myös, miten suomenhevosten määrä alkoi laskea 1970-luvulla ja kanta laski 15000:een. Vuonna 1987 Suomen hevosia oli enää 14000. Onneksi 2000-luvulla kiinnostus suomenhevosta kohtaan alkoi taas lisääntyä ja hevosia on tällä hetkellä 19500. Suomenhevonen on rotunsa mukaisesti varsin monipuolinen ja siksi se soveltuu mainiosti maastoratsuksi, terapiahevoiseksi, valjakkoajoon, matkaratsastukseen sekä koulu-, este- ja kenttäkilpailuratsuksi. Lisäksi se tunnetaan maailman nopeimpana kylmäverirotuna. Noin kolme neljäsosaa hevosista on tänä päivänä raviurheilun käytössä. Oman 18-vuotiaan Joonatan-hevosen omistajana hän kertoi esitelmässään myös mielenkiintoisia ja omakohtaisia kokemuksia suomenhevosen kasvattajana. Nyt jo eläkkeellä oleva Joonatan on mm. hyvin jääräpäinen ja sisukas, siis hyvä työhevonen ja ravihevonen.

Merimaskun muinaismuistot

Merimaskun muinaismuistoalueista oli kerrotomassa **Markku Lehto** yhdessä tutkija **Petteri**

Liesivuoren kanssa. Parhailaan tutkija Liesivuori kartoittaa Merimaskussa Turun maakuntamuseon toimesta erilaisia muinaismuistoalueita, joita on aikaisemmin paikannettu toistakymmentä. Lehto luetteli, että tällaisia muinaishautoja löytyy mm. Villivuorelta, Viittalanmäeltä, Horjankalliolta, Taattisten metsästä, Killaisten metsästä, Lukkaraisista, Lierannasta, Kaukolasta ja Köylijärveltä. Varsinaisia arkeologisia tutkimuksia niistä

ei kuitenkaan ole tehty. Villivuoren ”hautalöydökset” viritivät vilkkaan keskustelun, varsinkin kun todettiin, että joku on käynyt latomassa kiviä eri järjestykseen. Kunta teki asiasta rikosilmoituksen vuonna 2000.

Suomi 90 vuotta, perinnetietokilpailu

Seura kutsui neljä pariskuntaa kampailemaan Suomi-tietoudesta. Paikalla olivat **Elisa** ja **Seppo Ansamaa**, **Pirkko-Liisa** ja **Jorma Heinonen**,

Perinnetietokilpailun voittajat saivat mieleisensä saunakirjan palkinoksi

Toiseksi tulleele ojennettiin Merimaskun Maamiesseurantalon historiikki

Kolmanneksi ansioituneet tietäjät saivat vielä toistaiseksi Merimaskun vaakunaa symboloivan reimarin.

Vihtapari on aina onnistunut lohdutuspalkinto.

Liisa ja **Jorma Laaksonen** sekä **Raili** ja **Martti Mäkilä**. Tuomarina toimi **Maarit Lineri** ja kysymysten lukijana **Terttu Kraemer**. Kysymyksiä oli laidasta laitaan kuten esim. Minä vuonna solmittiin YYA-sopimus Suomen ja Venäjän välillä? (1948), Koska Suomi pääsi YK:n jäseneksi? (1955), Mikä on suurin suomalaisista linnuista? (merikotka) tai Mikä on syödyn suomalainen vihannes? (tomaatti). Tiukan ja tasaväkisen kamppailun jälkeen, yhden pisteen erolla voittajiksi selvisivät Mäkilät ja toiseksi tulivat Heinosenet. Voittajat saivat Saunakirjan, toiseksi tulleet saivat Maamiesseuran historiikin, kolmanneksi tulleet Reimarin ja neljänneksi tulleet vihtaparin.

Vanhat painot ja mitat

Heinäkuun viimeisenä keskiviikkona oli vuorossa alustus vanhoista painoista ja mitoista. Alustajana piti olla maakuntamuseon tutkija **Arja Hyvönen**. Hänen ollessa estyneenä, alustuksen piti **Terttu Kraemer** ”Tiima, tiu, tynnyri-kirjassa” olleen kirjoituksen perusteella.

Kansanlaulukirkko

Virsiensä laulaminen kansanlaulujen sävelillä on saavuttanut suuren suosion eri kirkkoissa, kokeilimme sitä myös Kollolassa. Tapahdunsa oli vetämässä kirkkoherra **Matti Huovinen** sekä

Kansanlaulukirkko kokosi yleisää juhlaan rukous- ja laulutilaisuuteen.

säestäjinä ja esilaulajina toimivat **Leo Salonen** ja **Vesa Ranki**. Tilaisuus oli mielenkiintoinen ja laulajiakin oli kiitettävästi. Kollolan Annan syntymästä tulee kuluneeksi tänä vuonna 110 vuotta. Huomionarvoista oli, että **Matti Huovinen** oli kirjoittanut alustuksen **Anna Tuomisen** muistolle, jonka hän esitti laulujen lomassa.

Uutispuuroa ja pleissausta

Saaristokulttuuriviikko alkoi Kollolassa uutispuurolla ja pleissauksentekoesityksillä. **Anita Sulan** keittämä maukas uutispuuro teki kauppansa, sitä riitti vielä kotiinkin vietäväksi. Pleissausta oli opettamassa **Jorma Honka** ja innokkaita kokeilijoita riitti. Siinä sivussa sai opastuksen myös niin sanotun ”apinannyrkin” tekemiseen,

Pleissaus kiinnosti eritoten naisia. Opettajana **Jorma Honka**.

opettajana oli **Maarit Lineri**. Veneläisille nämä taidot ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Uudet kuntalaiset-tapahtuma

Muuttoliike Merimaskuun on viime vuosina ollut vilkasta. Seuralle on melkoinen haaste saada nämä uudet kuntalaiset kotiutettua niin, että uudesta asuin ympäristöstä tulisi heille todellinen kotiseutu ja heille tulisi myös halu toimia kotiseudun tulevaisuuden hyväksi. Olisi keksittävä keinoja, millä uudet asukkaat saataisiin perehdytettyä kotiseutuunsa. Niitä voisivat olla erilaiset julkaisut, tutustumisretket, kotiseutupalot jne. Tänäkin kesänä Merimasku-Seura kutsui uudet kuntalaiset kahville ja keskustelutilaisuuteen

Kollolaan, samalla kerrottiin kunnan ja Kollolan historiasta. Mukana oli kunnan edustajana kunnanjohtaja **Juhani Kylämäkilä**, joka kertoi kunnan asioista ja vastaili kysymyksiin. Keskustelu oli ajoittain jopa vilkasta. Läksiäisiksi asukkaat saivat vanhoja seuran julkaisuja mukaansa.

Seura 15 vuotta

Merimasku-Seuran viisitoistavuotista taivalta juhliittiin elokuun viimeisenä sunnuntaina matalalla profiililla, mutta kuitenkin näyttävästi. Viisitoista henkinen Pandora-kuoro esitti tunnin ajan vanhoja klassikoita ja uudempainkin tuotantoa, kuten Merimaskun herrojen laulun. Kuoroa johti **Irma-**

Yhdeksänkymmentä vuotta kesällä täyttäneen **Kauko Tammelin** palkittiin Kotiseutuliiton ansiomerkillä.

Merimasku-Seuraa 12 vuotta johtanut **Martti Mäkilä** sai Kotiseutuliiton ansiomerkin nykyiseltä puheenjohtajalta.

Sisko Norontaus. Kiitokseksi hyvästä yhteistyöstä koulun rehtori **Seppo Kustonen** lahjoitti seuralle tammen, joka istutettiin Kollolan pihapiiriin. Lisäksi hän muisti seuraa vanhalla kuvasarjalla. Samassa tilaisuudessa seuran puheenjohtaja luovutti Suomen Kotiseutuliiton ansiomerkit entiselle puheenjohtajalle **Martti Mäkilälle** ja kotiseutuasioissa ansioituneelle **Kauko Tammelinille** samalla onnitellen häntä 90-vuotispäivän johdosta.

Kartanoita katsastamassa

Valtakunnallisten kotiseutupäivien 9.-12.8. pitopaikka oli tällä kertaa Salon kaupunki ja Salon seutu. Raisio-Seura järjesti retken Armfeltien jalanjäljille Halikkoon 11.8. Merimasku-Seurasta olivat mukana Maarit Lineri, **Sirkka-Liisa Vuori** ja Terttu Kraemer. Retken ensimmäisenä kohteena oli Halikon Pyhän Birgitan kirkko sekä aatelisten hautausmaa. Aamukahvilla piipahdimme Franssintalossa, jossa oli mahdollisuus taidenäyttelyyn sekä käsityöstöksiin. Pihapiirissä oli Halikon museo perusnäyttelyineen sekä teemanäyttelyineen seudun kartanoista. Kartanoista ensimmäinen oli Vuorentaan kartano, jonne selvisimme pienen seikkailun jälkeen. Kivilinnan nuori emäntä äitinsä kanssa esitteli kol-

Merimasku-Seuran johtokunnan jäsenet **Sirkka-Liisa Vuori** ja **Terttu Kraemer** haaveilevat **Wiurilan museossa** matkustamisesta romanttisissa 1800-luvun vaunuissa.

mekerroskista kotiaan. He toivat hauskaasti esille aikaisempien asukkaiden elämää ja vaiheita kartanossa. Monet esineet ja vanhat valokuvat kertovat omia tarinoitaan kuten viinapannu, josta tiedetään, että kartanossa on ollut viinatehdas ja oma viinimerkki. Matka jatkui Armfeltien suvun Wiurilan kartanoon, jossa tutustuttiin suvun historiikkiin, nautittiin lounas Wiurilan kartanoravintolassa, käytiin hevosvaunu- ja kotimuseossa sekä kartanopuodissa, josta oli mahdollisuus ostaa kaikenlaisia lahjatavaroita jopa joulutavaroita. Iltapäiväkahvit juotiin tuulimyllyn katveessa ulkomuseoalueella, Halikon Kreivinvuorilla. Vaikka hikoilimme pitäjänpuvut päällä kolmenkymmenen asteen helteessä, matka oli onnistunut ja mielenkiintoinen.

Talon väki tiesi, että talon navetan tienoilla kummitteli. Palvelusväkeä oli varoiteltu, että navetan ovet ja ylisille menevät ovet on visusti suljettava ja lukittava aina, kun navetta jätetään tyhjilleen. Ovet eivät pysyneet kiinni vaan lennähtelivät auki omia aikojaan, ellei niitä lukittu. Lehmät pääsivät irti parsistaan ja väliin navetassa kuului kuin huokailuja ja lapsen itkua.

Kerran olivat talon renki ja piika viemässä heiniä navetan ylisille, kun hevonen äkkiä kieltäytyi peruuttamasta ylisille johtavalle sillalle. Se vauhkootui eikä renki saanut sitä peräännyttämään, vaikka kuinka yritti. Heinäkuorman päällä istunut piika tunsi kuin valtavan tuulenpyörteen käyvän ja huomasi yhtäkkiä olevansa ylisillä heinien seassa. Kumpikaan ei ymmärtänyt, mitä oli tapahtunut, mutta arvasivat sen olleen kummittuksen tekoja.

Valot sammuvat ja sytyvät itsestään

Eräänä pimeänä marraskuun iltana, kun naapuruston naiset oikaisivat ompeluseuramatkalla talon pihan poikki ja havaitsivat, että valo paloi navetassa, vaikka lypsyaika oli jo ajat sitten mennyt. Ovi oli kuitenkin lukossa niin,

etteivät voineet sitä sammuttaa ja päättivät poiketa tupaan huomauttamaan asiasta, sillä ei talossa varmaankaan haluttu kallista sähköä turhaan polttaa. Väki oli jo iltapuhteilla ja kiitteli vieraita huolehtimisesta. Naisväki oli varma, että valot oli sammutettu ennen kuin ovet oli lukittu, mutta niin vain valo näytti loistavan ikkunoista. Piika lähetettiin sammuttamaan valoa, mutta juuri, kun tämä oli avaamassa ovea valo sammui.

Kummittelu päättyy lopullisesti

Tuli sitten myöhemmin taloon Savon puolesta uusi renki, joka piankin sai kuulla tarinoita navetan kummittuksesta. Mies kertoi heti tietävänsä kummittelun syyn. Hän kertoi, että hänen sisarensa oli vuosia sitten ollut samaisessa talossa piikana ja synnyttänyt kenenkään tietämättä navetassa aviottoman, kuolleen syntyneen lapsen. Hän oli sen pelossa haudannut navetan lattian alle, eikä kertonut asiasta muille kuin veljelleen kotipuoleen palattuun. Renki löysi lapsen maalliset jäännökset ja pienokainen haudattiin hiljaisuudessa kirkkomaan aidan viereen. Siihen päättyi navetan kummittelu.

Merimasku-puku, haaveesta todeksi

Maarit Lineri

Merimasku-Seurassa oli jo vuosia haaveiltu oman pitäjänpuvun hankkimisesta. Pitäjänpuku eroaa kansallispuvusta siinä, että kansallispuvun on perustuttava tarkasti aitoon 1700-1800-luvun kansanpuvun aineistoon.

Pitäjänpukuja tai vaikka oman kotiseutuyhdistyksen pukuja voi sitä vastoin vapaasti suunnitella ja käyttää. Kansallispuvu on virallisesti hyväksyttävä Kansallispuvuneuvostossa. Kansallispuvuneuvosto on valtakunnallinen elin, mikä koostuu usean eri järjestön edustajasta ja pukuhistorian asiantuntijasta. Naapurikuntien kokemuksia kuunneltaessa pitäjänpuvun hankinta oli jo moneen otteeseen todettu pienen seuran voimavaroille liian suureksi haasteeksi. Asiaa ei kuitenkaan haudattu missään vaiheessa.

Askaisten puku kannusti seuran hallitusta

Askaisten puvun esittely Kollolassa kesällä 2005 herätti haaveen jälleen kerran esiin ja seuran hallitus päätti tehdä tuosta haaveesta lopulta totta. Heti alkuun päätettiin, että puvun täytyy olla helppo ja edullinen valmistaa ilman erityisiä työvälineitä. Tutkittiin muiden pitäjien vastaavia asuja ja huomattiin, että usein nämä puvut jäljittelevät varsinaisia kansallispuvuja malliensa ja työtapojensa suhteen. Suunnitteluun oli monissakin ilmeisesti kaiveltu ullaakoilta vanhoja vaateriepuja, etsitty aittojen perukoilta vanhoja patjakankaita ja lakanapitsejä, tutkittu vanhoja valokuvia ja haasteltu iäkkäitä ihmisiä. Näin oli saatu kokoon aineisto, mistä sitten oli alettu rakentaa kankaat kutomalla ja pitsit virkkamalla oma pitäjänpuku.

Se on kuitenkin vaativa ja pitkä prosessi ja vaatii myös tekijöiltä runsaasti aikaa ja erityistaitoja.

Suunnittelukilpailu julistetaan

Siispä hallituksessa päätettiin, että ”puvun tulee olla Merimaskun ominaispiirteitä kuvaava, saaristolaisenhenkeen soveltuva, helppohoitoinen ja edullisesti hankittava naisen asukokonaisuus. Puvun värit on suunnittelijalle vapaa ja myös materiaali on vapaa edellä mainitut toiveet huomioiden.”

Kollolan kahviossa olivat kaikki ehdotukset näyillä ennen tulosten julkistamista.

puheenjohtajalle ja kolmannen hän sai houkutelemalla suunnittelijan mukaan kilpaan. Sitten aivan toukokuun korvella soitti Raisiosta rouva, jonka mies oli nähnyt jutun Rannikkoseudussa ja muistuttanut vaimoan asiasta. Soittajalla ei ollut enää tietoa, miten kilpailuun osallistuttiin tai yhteystietoja, mutta hän oli innokas osallistumaan. Lopulta siis Merimasku-Seuralla oli neljä ehdotusta Merimaskun pitäjänpuvuksi. Ehdotukset olivat: ”Maa, meri, taivas”, ”Vilhelmiina”, ”Kielo” ja ”Otava”.

Raati tekee valinnan

Koska Merimasku-Seura halusi valinta mukaan laajemman raadin kuin vain seuran oman hallituksen, pyydettiin Merimaskun sivistystoimistia **Eija Laurilaa** kokoamaan raati ja valitsemaan ehdotuksista mie-

leinen. Raadissa olivat mukana **Eija Laurilan** lisäksi **Eija Arvonen**, **Mirja Kuusela**, **Anita Sula** ja **Seppo Kustonen**. Raadin antamasta raportista käy ilmi, että valinta ei ollut helppo, sillä kaikki ehdotukset olivat hyviä ja jokainen omalla tavallaan erityinen.

Lopulta valinta oli yksimielinen ja raati päätti ehdottaa Merimaskun pitäjänpuvuksi suunnitelmaa nimeltä ”Vilhelmiina”.

Puku sai kiitosta erityisesti raikkaasta puna/valko/sinisestä väriyhteydestään. Väreistä raadille tulivat mieleen punamullalla maalatut rakennukset, meren sinisyys ja merituulen raikkaus. Valmiita materiaaleja pidettiin edullisina ja erityisesti luonnonmateriaalit saivat kiitosta; kankaat olivat pellavaa ja puuvillaa. Puvun nerokas kaksinkertainen esiliina sai kiitosta ja hauska kännykkätasku oli piste i:n päällä. Kaiken lisäksi suunnittelija oli ilmoittanut olevansa valmis ohjaamaan puvun ompelemisessa, mitä pidettiin raadissa tärkeänä asiana. Niin siis Merimaskun pitäjänpuvuksi oli valittu ”Vilhelmiina”-nimimerkillä varustettu ehdotus.

Kilpailun tulos julkistettiin Saaristolaiskulttuuriviikon avajaisissa 20.8.2006. Heti tuloksen julkistamisen jälkeen alkoi kuumeinen mietintä, mitä tästä eteenpäin? Merimasku-Seuran onneksi tekijä itse oli jo valmiiksi ajatellut jatkoon. Seuralla oli siis helppo tehtävä vain toteuttaa suunnitelmaa.

Merimasku-puvun “äiti”

Maarit Lineri

Raija Knuutila ja Merimaskun pitäjänpuvuissa Wilhelmiina ja Wiljo

Mimimerkki ”Vilhelmiinan” takaa paljastui raiiolainen eläkkeellä oleva käsityöopettaja **Raija Knuutila**. Heti alkuun kävi selväksi, että Merimasku-Seuraa oli onnestanut sekä puvun, että suunnittelijan suhteen. Raija osoittautui innokkaaksi, yhteistyöhaluiseksi ja ennen kaikkea sydämelliseksi ihmiseksi. Saadessaan kuulla voitostaan Raija oli vilpittömästi ilahtunut, vaikka tiesikin, että tästä voitosta ei ollut tiedossa kuin ehkä ”mainetta ja kunniaa”. Raijalla tuntui alusta asti olevan suunnitelmia jatkosta; hän halusi järjestää kurssin, jossa halukkaat voisivat valmistaa itse oman pukunsa.

Raija oli monet vuodet Turussa tekstiilityön opettajana ja siinä työssä päässyt toteuttamaan monenlaisia projekteja, joten hänellä oli kokemusta viedä asiaa eteenpäin. Väinö Aaltosen koulu, missä Raija oli ollut opettajana oli käsityöpainotteinen ja siksi sopiva hänenlaiselleen käsityön monitaiturille. Raijan ohjauksessa varhaisessa murrosiässä olevia vietiin varovasti käsityön maailmaan. Käsityö ei hänen mielestään ole vain patalappujen virkkausta tai kirjontatöiden opettelua. Käsityö on Raijasta kokonaisvaltaista käsillä tekemistä aina niistä patalapuis- ta vaikkapa pienoismalleihin.

Raija Knuutila,

Suvisouduissa kesällä 2007 puvut keräsivät katseita ja saivat kiitosta.

Pienoisalleja ja nukkekoteja

Hän kertoo, että Aboa Vetus –mu- seolta tuli koululle pyyntö rakentaa historiallinen interiööri 1300-luvun Turusta. Raija innostui asiasta ja sai myös oppilaat innolla mukaan. Raija kuvaa, miten suurella innolla he paneutuivat projektiin. Siinä samalla tuli opeteltua historiaa ihan kuin vahingossa. Rakentamisessa oli opettajalla yhtä hauskaa kuin oppilaillakin. Lopulta pienoismallien rakentelussa meni aikaa kolmannen luokan joulusta aina kuudennen luokan kevääseen. Interiöörejä rakennettiin aina vuosisata kerrallaan ja koko projekti päättyi 1800-luvun turkulaisiin merkkihenkilöihin. Pienoismallit eivät kuitenkaan jättäneet Raijaa, vaan hän järjesti nukkekoti-kurssin, mikä innosti myös isät mukaan askartelemaan lastensa kanssa. Nukkekoteja valmistui lopulta parikymmentä ja ne olivat Helsingissä suurjuhlilla näytteillä vuonna 2000.

Sillä samalla innolla, millä hän oli oppilaitaan ohjannut vuosia, hän paneutui myös Merimasku-puvun suunnitteluun. Kilpailuun hän lähetti valmiin puvun itse tekemäänsä nukken yllä. Puvun värit ovat onnistuneet ja saaneet erityistä kiitosta, myös puvun yksinkertainen ja tyylikäs malli on herättänyt huomiota kaikkialla, missä pukua on esitetty.

Täysi tusina pukuja

Heti syksyllä Raija alkoi valmistaa ensimmäistä mallipukua esiteltäväksi

yleisölle itsenäisyyspäivän juhlassa joulukuussa 2006. Samaan aikaan tutkittiin mahdollisuutta järjestää mahdollisimman pian myös jonkinlainen valmistuskurssi. Iloksimme saimme Naantalin opiston rehtorin innostumaan asiasta ja ensimmäinen valmistuskurssi alkoi 12.1.2007. Kurssille ilmoittautui 11 enemmän ja vähemmän ompelua harrastanutta naista ja kurssilta valmistui täysi tusina uuden uutukaisia pitäjänpukuja. Suurelle yleisölle puvut tulivat tutuiksi Merimaskun Suvisouduissa, missä kurssilaiset esittivät improvisoidun ”kansantanhun”.

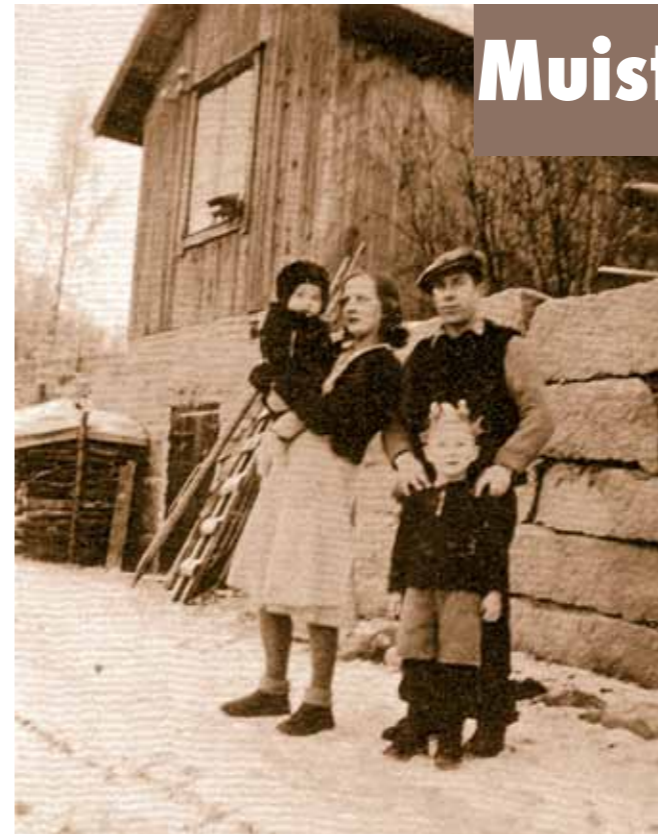
Siitä lähtien puku on herättänyt ihailua, missä tahansa se yllä on esiintynyt. Rymättylän Jaakon markkinoilla, halusi Rymättylä-seuran jäsen hypistellä pukua ”ihan elävänä” ja Salossa valtakunnallisilla kotiseutupäivillä se keräsi kiitosta. Piskuinen Merimasku on saanut myös suuren Raision kaupungin kotiseutuväen innostumaan oman puvun hankkimisesta.

Naisten puku on nyt saanut rinnalleen myös miesten oman Merimasku-asun. Siihen kuuluu punainen liivi, pellavainen pusero ja tumman siniset tai mustat housut. Tammikuussa molempia asuja on mahdollista valmistaa uudella kurssilla.

Merimasku on pian osa Naantalin kaupunkia, mutta oma pitäjänpuku säilyy ja sen mukana myös puvun taskussa muisto Merimaskun vaakunasta.

Muistelumatka Apajalle

Maarit Lineri

Jokisen perhe kellarituvan edessä n. vuonna 1948. Tämän kuvan Harri Jokinen näki lehdesämme.

Harri Jokinen oli Merimaskussa vieraillessaan törmännyt yllättäen perheensä kuvaan ”Myötätuulta Merimaskussa” -lehden sivuilla. Kuva oli hänelle yllätys, sillä hän ei ollut sitä koskaan ennen nähnyt. Siinä perhe seisoo Apajan niisanotun kellarituvan edessä. Harri kirjoittaa: ”Kuvassa on isäni **Martti Jokinen**, äitini **Salme**, veljeni **Jarmo** intiaanipäähine päässä sekä minä. Kuva on otettu joskus keväällä 1948.”

Harri jatkaa ja kertoo miten perhe tuli asettuneeksi Apajalle: ”Isäni syntyi 4.4.1916 Mikkelin maalaiskunnassa ja kuoli 29.5.2004 Porissa, äiti syntyi 8.11.1919 Turussa ja kuoli 22.2.1984 Turussa. Veljeni Jarmo on syntynyt 23.1.1942 Karstulassa ja minä olen syntynyt 2.9.1947 Turussa.

Äiti oli lähtenyt Turusta pommituksia pakoon, ensin keskisuomeen isäni veljen perheen luokse ja sieltä Anttolan isäni vanhempien nurkkiin.

Isoäitini **Sanni Lähdemaa** oli kuulut, että **Jalmari Ranta** tarvitsisi apumiehen kalastuspuuhiinsa ja mamma puhui Jalmarille isästä kaunist ja

hyvää. Niinpä Jalmari ja **Fiinu** kirjoittivat isälle ja tarjosivat työtä, isorysillä kalastusta.

Isä, äiti ja Jarmo muuttivat Merimaskuun Anttolasta huhtikuussa 1945.

Merimasku oli äidille tuttua seutua, koska Lähdemaat olivat asuneet joskus 20-luvulla Merimaskussa, jossa on hänen nuorempi veljensä **Benjamin** oli syntynyt.”

Harri Jokinen lähetti samalla isänsä päiväkirjamerkintöjä Apajan ajoilta ja koska ne olivat mielestäni äärimmäisen

Sama paikka kesällä 2007. Kuvassa Harri Jokinen ja vaimo Maija. Vierailu Apajalla oli antoisa, vaikka Harrilla ei asumisestaan Apajalla olekaan henkilökohtaisia muistoja, Olihan hän perheen muuttaessa pois Apajalta vasta vajaan vuoden vanha.

mielinkiintoisia, pyysin saada julkaista niitä lehdesämme. Ilokseni hän antoi luvan ja saamme siis kaikki seurata Apajan arkea aina huhtikuun 9. 1945 27. elokuuta 1948 asti useassa tulevassa ”Myötätuulta Merimaskussa” -lehden numerossa

Julkaistussa päiväkirjassa ei ole päivämäärämerkintöjä, mutta vuodenkieron töiden mukaan on helppo seurata vuosien kulumista.

Seuraavalla sivulla alkavat tarinat ovat suoraan Martti Jokisen kynästä.

Tekstit on julkaistu vuonna 1989 omakustanteena nimellä:

Vaellusvuoteni neljänteen sukupolueen

Asunto, joka oli tarkoitettu meille, oli tyhjä. Se oli pitkänomainen ja kapeahko hella-huone, niin sanottu kellarikamari, joka oli rakennettu kellarin päälle metsän rinteeseen. Lisäksi oli pieni eteinen ja hyvin pieni komero eteisessä. Siinä oli kaikki, mitä asuntoon sisältyi. Mutta uskoimme tulevamme toimeen. Alussa yksin asuessani sain lainaksi talon puolesta makuuvaatteita ynnä muuta pientä tarpeellista. Enhän paljon tarvinnutkaan, sillä sovimme, että elämme yhteistaloudessa, toisin sanoen saan palkan lisäksi talosta ruuan. **Jalmari ja Fiinu Ranta** lausuivat minut sydämellisesti tervetulleeksi Apajaan. Apaja oli paikan nimi, hyvin sopiva nimenomaan kalastustilalle. Tilalla harjoitettiin myös pienviljelyä. Apaja oli erotettu suuresta Tärkkisten talosta, jonne sillä oli vielä joitain velvoitteita, syksyisin täytyi suorittaa määrätty määrä taksvärkkipäiviä. En muista, mistä etuoksista Rannan perhe joutui noita työpäiviä suorittamaan, ehkä kalavesistä tai laidunmaista. Muutettuamme Apajaan jouduin Salmen kanssa suorittamaan noita työpäiviä. Syksyisin olimme puintiaikaan auttamassa viljojen leikkuussa ja puinnissa. Mutta siitä tuonnempänä. Ensimmäinen työpäiväni uudessa ympäristössä oli vähemmän miellyttävä. Jouduin raapimaan raapparauhdalla suuren ruuen, kalastusveneeseen, pohjasta pois merirokot, jotka kesän aikana olivat sinne iskostuneet. Nuo kivettyneet kotilot repivät käteni rikki ja kivihiihilterva, jolla paatit oli tervattu, oli iholle myrkyä. Hienoinen pöly, joka raapimisesta syntyi, poltti ihoani ja aiheutti silmissä tulehduksen. Suojalasit olisivat olleet tarpeen, mutta ehän sellaisia ollut. Onneksi työskentely samana päivänä pellon oijen kimpussa tuuletti ihoani ja silmiäni. Peltoja salaojitettiin. Peltojen ja puutarhan raivauksessa oli kasaantunut suuria kiviröykkiöitä,

ja Jalmari tahtoi päästä kivistä eroon siten, että kaivoimme tavallista suuremman ojan, jonne kivet upotimme. Kivet toimivat erittäin tehokkaina "salaojaputkina". Työ oli raskasta ja tuohon suureen salaojaan tuhraantui päivä toisensa jälkeen. Seuraavina päivinä kunnostettiin ja tervattiin Kalastuspaatteja. Tervasin Jalmarin kanssa myös suuren silakkarysän siten, että kuumensimme kivihiihiltervaa ja tavallista puutervaa ja sekoitimme ne suolaveteen. Sitä saimme suurista sammioista, joissa oli edellisesänä suolattu tuhansia kiloja silakkaa. Näin vanha suolavesi tuli käytettyä hyväksi. Tuohon tervan ja suolaveden seokseen upotimme rysän vaiheittain. Ensin varsinainen kalapesä, seuraavaksi siivet ja lopuksi rysän aita. Tervaus lisäsi rysän ikää huomattavasti. Tervan saanti ei ollut niin yksinkertaista kuin luulisi. Se oli kortilla. Jalmari ratkaisi pulman valmistamalla itse tervaa. Hän oli vuosien mittaan kiskonut irti suuria kantoja ja pillkonut niitä pieniksi tervaksiksi, jotka hän aikanaan latoi tervauuniin. Täten saatiin ämpärikaupalla tervaa ja lisäksi puuhiihiä, jotka hän myi paikkakunnan sepälle. Mutta ensimmäistä rysää tervatessamme meillä oli vielä käytössä ostotervat. Tervaus oli liikaista puuhaa ja tietysti molempien kädet olivat mustat kuin pikimiehillä ja miilunpolttajilla. Tuli koomillisiakin tilanteita. Hymyilin itsekseni, kun huomasiin Jalmarin tarvitsevan apua. Hän huuteli vaimolleen: "Fiinu, tulisiks auttama, mnul o pissahätä!" Ja tietysti Fiinu tuli. Rysä tuli tervattua ja se sai kuivua ennen mereen laskemista.

Isorysä

Huhtikuun puolessa välissä laskimme ensimmäisen rysän paalut mereen. Työ oli täysin uutta minulle. Paalut olivat pitkiä kuin lipputangot ja ne upotettiin vipuamalla meren poh-

jaan. Niiden piti kestää suuretkin myrskyt ja runsaat silakkasaaliit. Nopeasti opin työn niksit, vain alussa tarvitsi Jalmarin näyttää menettelytavat. Työ oli raskasta, mutta jollain tavoin siinä oli oma viehätysensä. Joskus nousi kova aallokko ja se haittasi aika tavalla työskentelyämme. Jokainen paalun sijainti oli tarkoin laskettu ja määriteltä. Kun paalut oli saatu mereen, oli rysien vuoro. Rysä laskettiin siten, että aloitettiin ensimmäisestä lähinnä rantaa olevasta paalusta ja edettiin paalu paalulta aina kiinnittäen aidan yläpaula paaluun. Aidan pituus riippui merenpohjan kaltevuudesta. Kun aita oli saatu mereen kohtisuoraan rannasta kohti syvää vettä, tuli siipien vuoro. Ne upotettiin mereen vuorotellen ja kiinnitettiin siippaaluhiin kiinni. Lopuksi laskettiin varsinainen kalapesä vanne vanteelta, joita oli kahdeksan noin 11/2 metrin etäisyydellä toisistaan. Vanteen halkaisija oli runsaat kaksi metriä. Kalapesässä oli sekä etu- että takanielut, joten sinne joutuneiden kalojen oli vaikea enää osata pois. Rysän syvyys oli 3-8 syltä (syli on noin 1,5 metriä). Isorysä oli siis nimensä mukainen. Rysäverkon alapaulaan kiinnitettiin jo kotipihassa ennen laskemista kivet painoksi määrätyn välein. Ne painoivat rysän pohjaan, etteivät kalaparvet päässeet jatkamaan matkaa rysän alitse, vaan ohjautuivat aidan ja siipien kautta kalapesään. Melko tehokas pyyntiväline. Päivittäin, jos sää oli tarpeeksi suosiollinen, menimme asettamaan paaluja omille paikoilleen voidaksemme laskea rysät toinen toisensa jälkeen mereen. Jokaisella rysäpaikalla oli oma nimensä. Oli Latonpää, Aukkoletto, Ryöväri, Petäjäinen, Koiranorvo, Väivio. Ryöväriin saaren rantaan laskimme kaksi rysää eri puolille saarta. Rysä oli kaiken kaikkiaan seitsemän, kun laskimme mukaan **Aarne Virtasen** rysän.

Aarne oli Rannan ottotyön **Marjan** aviomies. Virtaset asuivat Naantalissa Luonnonmaalla, josta Aarne puksutti moottoripaattillaan Apajan rantaan. Saimme myöhemmin keväällä avuksemme Aarnen veljen **Olavin**, sillä Aarne ei ehtinyt maatöiltään niin säännöllisesti kalastuksen pariin kuin kalastus vaati. Olavi hoiteli tehtävät hänen puolestaan.

Kalastus alkaa

Kevään ensimmäiset kalat saimme kuitenkin kotirannasta, johon olimme laskeneet kolme verkkoa. Ensi saalis oli 6-7 kg särkiä. Ne olivat isoja kuin sillit ja erittäin maukkaita näin kylmän veden aikaan. Kesällä ei sellaisiin kaloihin edes vilkaistu, korkeintaan vietiin kompostiin. Ensimmäinen silakkasaalis ensimmäisestä rysästä oli seitsemän laatikollista. Laatikollisessa oli 35-40 kg kalaa. Ei yhtään hullumpi alku. Rysän kokeminen oli sekin uusi kokemus. Ensin nostettiin ensimmäinen vanne paattiin, kun oli saatu nielulangat sidottua kiinni, etteivät kalat päässeet löystyneiden lankojen välistä pois. Sitten nostettiin seuraava vanne ja ellei kalaa ollut tolkkumasti nostettiin vielä kaksi seuraavaa vanneita, kunnes päästiin suuressa haavilla kauhomaan saalis veneessä oleviin laatikoihin. Joskus saalis oli niin suuri, ettei saanut kuin yhden vanteen ylös ja jo piti kauhoa moniaita laatikollisia voidakseen nostaa toisen vanteen veneeseen ja taas kauhoa. Sellainen saalis oli riemastuttavaa, vaikkakin ruumiillisesti raskasta.

Vasta huhtikuun loppupuolella hain Salmen Turusta, sillä hän oli ollut sairaana, kuumeessa. Salme oli tervehtynyt sen verran, että oli jo jalkeilla, mutta mitään varsinaista työtä hän ei jaksanut tehdä. Auttelipahan Fiinua ruuan laitossa. Olin kuitenkin kiitollinen, että hän oli luonani ne vähät ajat, jotka ehdin olla kotona. Aikani kului pääosin merellä ja milloin ei hyödyttänyt mennä merelle, uurastin kasvimailla, sekä Apajan että omalla. Meille oli luovutettu yksi lyhyehkö pellon sarka läheltä asun-

toamme. Siinä kasvatimme aikaiset perunamme samoin kuin monen monet juurikkaat ja vihannekset. Kasvatimme myös sokerijuurikkaita omiksi tarpeiksi ja keitimme niistä syksyllä siirappia. Huhtikuun viimeisenä päivänä Salme lähti jälleen Turkuun, tällä kertaa lääkäriin. Hän ei ollut terve, kurkku oli jatkuvasti kipeä. Vasta kolmas päivä toukokuuta hän pääsi leikkaukseen, jossa poistettiin tulehtuneet nielurisat ja paise kurkusta. Tapaus oli aika vaikea, mutta leikkaus onnistui. Kuinka kiitollisia olimmekaan Korkeimmalle! Kotiin hän ei kuitenkaan aivan heti päässyt ja parempi olikin, sillä toipuminen Turussa oli helpompi järjestää. Mamma piti

Fiinu ja Jalmari Ranta sekä tyttärentytär Ester

huolen tyttärensä tervehtymisestä. Näin ollen minullakaan ei ollut siitä huolta, joten sain vapaammin mennä ja tulla milloin merelle, milloin kasvimaalle. Tuohon aikaan saapuivat tavaramme Apajaan ja sain kodin asuttavaan kuntoon. Olin todellakin täystyöllistetty. Työtä oli melkein vuorotta, sillä rysien laskulla oli kiire. Kalaparvet olivat liikkeellä, saaliit houkuttelivat tekemään pitkiä päiviä. Mutta aina, kun kalastuksessa oli pienikin paussi, touhusin kasvimailla. Valmistin lavan, jossa kasvatin muun muassa kaalin taimia. Kastelemisessa oli omat ongelmansa, sillä ruokavesi täytyi hakea Apajan keittiöstä, jossa oli käsipumppu. Sekin usein suvaitsi reistaila. Varasin kasvimaiden kastelua varten tynnyrin rakennuksemme nurkalle ja sateella se pian täyttyi. Siinä oli vesi melko lähellä saatavilla. Muuten käytimme

tietysti merivettä niin paljon kuin mahdollista. Salme kävi tiskaamassa astiat niin sanotun kalapuorin laiturilla, ja tietysti pyykin huuhtelu onnistui meressä erittäin hyvin. Kun useampia rysä oli meressä, saaliit tietenkin kasvoivat. Samalla pyyntikierroksella koimme niin monta rysää kuin rahkeet antoivat myöten, toisin sanoen paateissa oli tilaa ja kantokykyä. Suuriahon paatit olivat. Yksi kanto saalista noin 3000 kiloa ja sellaisia oli käytössämme kolme. Moottorivene kanto 5000 kiloa, mutta niin suurta saalista oli vaikea sinne sijoittaa. Panimme täysiä kalalaatikoita moottoriveneeseen vain kaikkein pakottavimmissa tapauksissa, esimerkiksi kun kaikki muut paatit olivat täynnä ja kalaa oli vielä pyydyksissä lippomatta. Joskus oli sellainen tuuri, että yhdestä pyydyksestä saimme yli kolmetuhatta kiloa. Silloin olivat hyvät neuvot tarpeen. Kevään ensimmäiset saaliit veimme lossirantaan, jossa oli kalasavustamo, mutta pian Turun Kala Oy:n kaljaasi rupesi tuomaan laatikoita ja tynnyreitä meidän rantaamme, jossa alkoi entisten kesien tapaan silakan savustus

ja suolaaminen. Savustusuoneja oli useampia ja ne oli aika suuria. Naapuriston naiset tulivat työhön kalarantaan. He pujottivat silakat silmistä vartaisiin, nostivat vartaat kehikoille ja kehikot uuneihin. Silloin kun kalaa tuli runsaasti, tekivät naisetkin pitkiä päiviä. Turun Kalan puolesta työnjohtajana oli mieshenkilö, **Sjöblum**, joka myös huolehti kalan suolaamisesta suuriin sammioihin. Hän asui Apajan sauna-kamarissa ja kävi syömässä lähinaapurissa. Salme ja Jarmo olivat saapuneet Turusta ja kotiutuneet kellarikamariin. Jarmo oli hyvin paljon rannassa ja hääriili meidän miesten kanssa milloin mitään. Erään kerran, kun olimme tervanneet taas yhden rysän Jalmari tervaili myös heinäharavat jo valmiiksi heinätoita varten. Hän asetti juuri tervattun haravan kuivumaan nurmikolle ja miten ollakaan,

Jarmo saapui paikalle. Oli hyvin lämmin päivä ja poika viiletti ilman vaatteita. Hän istahti katselemaan työskentelyämme, mutta nousi samassa nopeasti seisalleen. Hän oli istunut juuri tervatun haravan varren päälle ja tietysti pylly oli aivan tervassa. Jarmo seiso onnettomana ja me toiset nauroimme makeasti. Salme kiusoitteli poikaa, ettei terva lähde muuten pois kuin polttamalla. Yhdessä äiti ja poika lähtivät puhdistelemaan pientä pyllyä ja me muut katselimme huvittuneina haravan varren kuvaa mäkeä ylös kipuavan pojan peffassa.

Eräänä päivänä Jarmo jälleen hääri rannan tuntumassa ja kuunteli korvat hörössä, kun naiset kalarannassa juttelivat ja kinastelivat. Kotona hän kysyi Salmelta: Äiti mitä tarkoittaa sana fituu?” Salme kauhustui ja kysyi, mistä hän sellaista oli saanut päähänsä? Poika kertoi kirkkain silmin, että tädit rannassa usein sanovat toisilleen siten. Salme kertoi pojalle, että se oli tuhma sana, jota ei saa käyttää, ja kiirehti rantaan pitämään naisille saarnan. “Pitäkää pienempää ääntä ja ajatelkaa, mitä puhutte lapsen kuullen.” Naisetkin kauhustuivat. He eivät olleet tulleet ajatelleeksi koko asiaa.

Oltuani kuukauden Apajassa Jalmari maksoi ensimmäisen palkkani, 3200 markkaa. Ruoka kuului luontaisuihin. Salme hoiteli ruuanlaiton Apajan keittiössä ja olin järjestelyyn hyvin tyytyväinen. Hän kokkaili maukasta syötävää. Silloin kun Salme oli käymässä Turussa, Fiinu laittoi ruuan. Hänen ruuanlaittonsa oli satumanvaraista ja vaatimatonta. Hän saattoi vain keittää lantun lohkoja ja niiden päällä suolasilakkaa. Sellaiseen en ollut ihastunut, mutta jotain oli syötävä, sillä päivittäin kulutin paljon energiaa. Saatoimme olla merellä yhtä päätä 8-9 tuntia ja vahvistaa

itseämme vain kerran kupillisella korviketta. En ihmetellyt ollenkaan, miksi Jalmari oli niin laiha, Kaiken lisäksi hänellä ei ollut juurikaan makuhermoja. Hän saattoi syödä pilaantunutta kalaa tuntematta mitään makua. Itse hän naureskeli puutteelleen. Hän oli menettänyt makuuistinsa vähitellen. Mikä puute ihmiselle! Tai oikeastaan ei hän tyystin ollut menettänyt makuuistimusta, sillä makean perään hän oli perso. Syksyisin siirapinkeiton aikana hän saattoi keittää siirapista nekun tapaista. Tai sekin taisi tapahtua vahingossa. Hänen piti vahtia siirappikeitosta, mutta unohti

Janne Lindforsin torppa Merimaskussa. Tässä torpassa Martti Jokinen kävi pubumassa sanaa viikoittain vuosina 1946 - 1947

vahtivuoronsa ja niin erä paloi padan pohjaan kiinni. Jalmari hakkaili sitä irti ja nautti siirapin makeudesta. Minä olin ihastunut saaristolaiseen tummaan leipään, joka oli erittäin maukasta. Siinäkin käytettiin siirappia. Fiinu opetti Salmen leipomaan tuollaista tummaa leipää.

Rysien huolto

Äitienpäivä oli lämmin ja aurinkoinen. Lähdin Jalmarin kanssa jo aamuvahaisella merelle mutta saalis jäi vain kymmeneen laatikolliseen. Tulimme kotiin ja kunnostimme jälleen yhden rysän mereen laskemista varten. Sitten menin touhuamaan kasvimaalle. Toukokuun puolivälissä istutin varhaisperunat maahan (tammiston aikaista). Seuraavana päivänä

vietimme 9 tuntia merellä yhtä päätä, pesimme näet ensiksi mereen laskemamme rysän. Se olikin ollut käytössä kuukauden päivät ja pesun tarpeessa. Likaantunut rysä tietenkin kalasti huonosti. Peseminen oli raskasta ja märkää touhua, olimme kuin uitetut koirat. Toimme rysän kotirantaan kuivumaan. Levitimme sen niitylle, sillä se tarvitsi paljon tilaa. Kolmen päivän kuluttua se oli kuivunut ja veimme taas mereen. Kävimme myös kokemassa muut pyydykset. Päivä sattui olemaan helmluntaisunnuntai.

Kalastuksessa meillä ei ollut muita pyhiä kuin sapatit. Niistä pidimme tiukasti kiinni. Jopa Virtasen, jotka eivät olleet adventisteja, kunnioittivat pyhäpäiviämme. Hekään eivät silloin kalastaneet. Mutta heti kun sapatit oli päätynyt, lähdin Jalmarin kanssa pyydyksille. Silloin saattoi mennä myöhäänkin, mutta jos sattui olemaan kuutamoinen, oli sykkähtävän kaunisti kokea pyydyksiä kuun valaistessa hopeakylkisiä kaloja. Elävistä meren viljaa! Oli kuin kiehuva pata olisi ollut paatissa. Joskus sai taistella lohien kanssa, ettei se rikkonut pyydyksiä. Ja kun sen sai veneeseen, oli pidettävä

huoli, ettei se päässyt ponnahtamaan takaisin mereen. Ensimmäinen saamamme lohi painoi 8 kg, seuraavat vähän kevyempiä, mutta niitä alkoi eksyä pyydyksiimme aika usein. Lohiparvet seurasivat silakkaparvia. Ja kun kala liikkui hyvin, sitä tuli myös runsaasti. Emme ehtineet tehdä muuta kuin käydä rysillä, tuoda kalat kotirantaan punnittavaksi ja lähteä taas uudelleen pyydyksille, Joskus Salmekin lähti kanssani. Hän sai konkreettisen kuvan jokapäiväisestä työstäni ja yritti jollain tavoin hillitä työtahtiamme. Hän kait pelkäsi, että sairastun uudelleen ylirasituksesta. Onneksi kalastuksessa tuli paussipäiviä. Silloin ahkeroin pelto- töissä eikä tarvinnut valvoa. Kuinka kiitollisia olimmekaan sapateista.

Saimme levätä sekä ruumiillisesti että henkisesti. Kuljeskelimme metsissä, saarissa, luodoilla ja poimimme kukkia. Olimme ihastuksissamme luonnon kauneudesta, Myrskyisinä päivinä menimme katsomaan meren pauhua. Tunsimme ihmisen pienuuden ja Jumalan suuruuden. Seisoimme vieressä, tartuimme toisiamme kädestä ja kuuntelimme puiden soittoa tuulen niitä tuivertaessa. Se oli Korkeimman mykistävää sinfoniaa. Olimme myös kiitollisia, ettei tarvinnut olla meren aaltojen riepotelevana pelko sydämessä.

Kesäkuun alussa lähtivät Salme ja Jarmo Turkuun viikonvaihteeksi. Salme hoiteli asioita perjantain aikana ja sapattina nautti seurakunnan jumalanpalveluksessa. Hän oli myös erään turkulaisen nuoren häissä, jonne Fiinu Rantakin lähti jättäen meidät miehet oman onnemme nojaan. Eipä meillä mitään hätää ollut, merellähän aika suurimmalta osin kului. Saimme Aukkoletton rysästä lohen, joka teetti meillä töitä tavallista enemmän, sillä se painoi 17 kg. Se oli niin voimakas, että meidän täytyi heittäytyä sen päälle saadaksemme sen pysymään veneessä. Se oli todella uljas kala, jollaista en ollut ennen nähnyt. Jalmari myi sen ja sai 4505 markkaa. Hän oli niin hyvillänsä saaliista, että lupasi seuraavaksi kesäksi myydä minulle Koiranorvon rysän. Se oli mannaa sielulle ja antoi uutta intoa jatkaa kalastusta.

Sapatin vietin levossa. Yritin saada univelkaa takaisin ja voimia iltatun, sillä tiesin, että sapatin loputtua oli lähdettävä merelle. Melkein koko yö siellä kuluikin, kotiuduimme vasta kello neljä. Koimme kaikki rysät, mutta kaloja saimme vähänlaisesti, vain 44 laatikkoa. Saimme kuitenkin Vaivion rysästä 7 kg painoisen lohien, joten tuntui, ettei yö mennyt aivan hukkaan. Arne maksoi minulle 110 markkaa, kun hääriin niin lujasti myös hänen rysänsä kimpussa. Hän itse vain nukkui.

Parin kolmen päivän kuluttua perhe palasi kotiin. Salme toi tullessaan perunat, jotka ukki oli meille lähettänyt. Pitkästä aikaa saimme nautittavaksemme hyviä savolaisia perunoita. Kun niitä pisteli vastavastustettujen silakoiden kera, tiesi syöneensä maitavan aterian. Mutta kyllä energiaa kuluikin. Kalantulo oli niin runsasta, ettei levosta voinut puhuakaan. Esi-

merkiksi eräänä perjantaina saimme kahdesta rysästä yli 4500 kg silakkaa. Rysien tyhjentäminen kävi niin voimille, etten seuraavana päivänä, joka oli sapatti, saanut ääntä tulemaan ollenkaan, vain pientä pihinää. Minulla olisi ollut sapattikoulussa vuoro johtaa tutkistelua, mutta eipä siitä mitään tullut.

Jouduin merellä monenlaisiin tilanteisiin. Erään kerran, kun olin lähtenyt yksin pyydyksille, alkoi tuulla aika navakasti ja tuuli sen kun vain yltyi. Moottoriveneen perässä oli kaksi isoa ruuhua ja yhtäkkiä toinen niistä lähti tuuliajolle, kun pesti (köysi) katkesi useampaankin kertaan. Juuri kun olin saanut ruuhen kiinni kiinnitettyä etumaiseen ruuhen, taas pesti katkesi. En kuitenkaan menettänyt malttiani, vaan. Yritin hallita tilanteen. Monien yritysten jälkeen pääsin kuin pääsinkin tuulen suojaan. Yksinäinen taisteluni tapahtui Aukkoletton lähetyksillä. Paikka oli melko vaarallinen, sillä Aukkoletton karikko sijaitsi kolmen suuremman selän yhtymäkohdassa. Karikko oli matala eikä siellä kasvanut muuta kuin muutama heinän tupsu. Voimakas merenkäynti vyörytti aallot yli luodon. Niinpä tälläkin kertaa oli vaara, että moottorivene ajautuisi karikolle, kun tavoitin kalalastissa olevaa karkulaista kiinni. Onneksi ei mitään pahempaa tapahtunut, taitoni ja voimani vain joutuivat koetukselle.

Minulla oli Varjelija, ja Häneen luotinkin. Kalapaikkana Aukkoletto oli yksi parhaimpia, siksi pidimme siellä rysää. Samaisesta rysästä sain siinä taistelun tiimellyksessä nostettua 1,5 kilon ankeriaan, jonka kanssa myös jouduin vaikeuksiin. Sitä luikertelijaa kun ei millään tahtonut saada pysymään paatissa. Laitoin sen tyhjään laatikkoon ja monta täyttä laatikkoa painoksi päälle, mutta eikös tuo veijari löytänyt laatikosta reijän, josta yritti tunkea ulos. Ohjaa siinä aallokossa moottoria ja tappele ankeriaan kanssa. Kaikkein sitä ihminen joutui.

Pietarin kalansaaliita

Kalastus tuotti väliin suuria yllätyksiä. Eräänä kesäkuun aamuna lähdin Jalmarin kanssa merelle jo kello 3,30. Laskimme Aukkoletton rysän paikalleen pesun ja kuivatuksen jälkeen. Ja heti, kun saimme kalapesän suoraksi, ryntäsi silakkaparvi perään. Koimme

sen heti ja saimme 21 laatikollista. Kun sitten vedimme uudelleen perän suoraksi, tuli taas saalista 11 laatikollista. Jälleen vedimme perän suoraksi, odottelimme ehkä puolisen tuntia ja koimme kolmannen kerran. Nyt oli saalis jo niin suuri, ettemme saaneet nielua ylös, vaan siililangat (nielulangat) katkesivat. Alkoi suuri urakka. Oli jollain tavoin saatava suuaukko tukittua etteivät kalapesässä olevat kalat pääsisi pakoon. Suuren ja vaivalloisen työn jälkeen pääsimme haavimaan kaloja laatikoihin ja tällä kertaa täyttyi 31 laatikkoa meren viljasta. Olimme innoissamme, mutta meitä harmitti siililankojen katkeaminen. Ne olivat siis epävarmat. Siksi Jalmari lähti moottoriveneellä hakemaan kotoa uudet langat ja minä jäin odottelemaan ruuhen kanssa hänen paluutaan. Neljä vannetta oli ruuhessa, eikä kannattanut vetää perää suoraksi ennen kuin uudet langat olivat vaihdettu. Aikaa kului rutkasti ja ennen kuin uudet langat olivat palloillaan sekä perä vedetty suoraksi oli silakkaparvi häipynyt muualle. Jätimme Aukkoletton rauhaan ja lähdimme kokemaan muut rysät. Kun kierros oli tehty ja kotiuduimme, olin todella väsynyt, sillä olin ollut merellä yhtä päätä 17 tuntia. Onneksi seuraava päivä oli sapatti, joten sain levätä. Illalla kuitenkin sapatin loputtua oli lähdettävä pyydyksille. Tällä kertaa lähdin Salmen kanssa.

Oli juhannusaatto. Ihastelimme ilotulitusta, joka näkyi Naantalista. Työn toudussa kului iltatunti samoin kuin seuraava päivä, jolloin Latonpään rysä tuntui olevan kaloja täynnä. Taas vierähti tunti toisensa jälkeen. Olipa se keskikesän juhla! Jalmarille se puhui rahan äänellä.

Varsinainen kevätkalastus päättyi heinäkuun alkupäivinä. Vedet lämpenivät siinä määrin, että kalaparvien oli pakko lähteä syvemmillä vesillä. Viimeisen suuren saaliin saimme kolmas päivä heinäkuuta. Viikon kuluttua aloitimme rysien talvikorjuuseen oton. Joka päivä yksi rysä ylös pestäväksi ja kuivumaan. Lopuksi ne nostettiin yksi toisensa jälkeen suuren vajan orsille talven ajaksi odottamaan uutta kevättä ja uusia saaliita.

Tarina saa jatkoa seuraavassa "Myötätuulta Merimaskussa" -lehdessä.

PERINTEINEN SAUNAVIHTA

Terttu Kraemer

Suomalaisen saunan mielikuvaan kuuluu rantasauna vihdan tuoksuineen, järvi ja koivu järven rannalla.

Ennen vanhaan talvivihtat piti tehdä viikko juhanuksen jälkeen eli uuden kuun aikaan. Isäntäväki meni ensin metsään kaatamaan sopivan koivun tai kaksikin ja sen jälkeen naisväki meni porukalla tekemään vihtat talvea varten.

Vihdakseksi kelpaa vain rauduskoivu

Nykyään vihdan tekeminen alkaa siitä, että etsitään sopiva rauduskoivikko. Hieskoivun lehti on liian pehmeä ja lisäksi se on pihkainen. Hieskoivusta tehty vihta kyllä tuoksuu voimakkaammin, mutta vihdottaessa lehdet irtoavat herkemmin ja tarttuvat saunojaan, lauteisiin ja seiniin kuin takiaiset. Siis rauduskoivun oksia katkotaan puukolla hellästi kasvavaa puuta kunnioittaen, ei taiteta eikä revitä. Kaikista parhaimpia paikkoja ovat voimalinjosten alla kasvavat nuoret vesakot. Ne ovat itse asiassa luvallisia paikkoja, koska vesakot kaadetaan muutenkin aika ajoin. Muitten metsään mennessä pitää olla maanomistajan lupa!

Siteen vääntäminen vaatii taitoa

Varsinainen urakka alkaa siteen vääntämisestä. Huolella

Siteen teon alkuvaiheessa on oltava huolellinen. Kuorimisvaiheessa kannattaa housunlahje suojata vanhalla kankaanpalalla. Vanhojen farmarihousujen kangas on kyllin vahvaa ja kestävä tähän tarkoitukseen.

valituista vittaksista karsitaan oksat pois puukolla siten, ettei runkoon tule ainuttakaan haavaa. Sen jälkeen vittaksesta vedetään puukolla kuori pois ja jätetään latvaan pieni lehtitupsu. Tyvipäästä leikataan vinosti pala pois siten että syntyy "kynä", jolla on helppo lähteä sidettä pujottelemaan. Vaikein vaihe on vääntää vittas siteeksi. Vittas asetetaan polven päälle poikittain, pidetään toisesta päästä kiinni ja toisella kädellä veivataan kuin ennen vanhaan auton kampea, lopputuloksena syntyy sitkeä narun kaltainen side.

Vihta ei saa näyttää vappuhuiskulta

Seuraava vaihe on vihdaksen kasaminen. Ensin tehdään vihdan sydän, johon voi laittaa vähän pienempiäkin oksia tai sitten muutama oksa hieskoivua, joka antaa pihkaisen lisätuoksun. Oksat laitetaan lehden nurjapuoli ulospäin, joten saadaan tukeva kimppu, missä oksat eivät roiku kuin vedenpisarassa. Nippua pidetään kädessä ylöspäin kuin kukkakimppua ja jokaisen oksan lisäämisen jälkeen sitä kierretään, että nipusta tulee tasainen sekä tuuhea. Kun sopivan kokoinen nippu on kasassa, aloitetaan sitominen. Side pujotetaan läheltä lehtiä ja vedetään varen läpi, ei kuitenkaan loppuun saakka, sillä siteen latvaan jätetty pieni lehtitupsu taitetaan muiden lehtien joukkoon. Sidettä kiepautetaan pari

Vappuhuiskuna heiluva liian pitkä vihta osuu saunan kattoon ja muihin saunoihin.

Hyvin tehdyllä siteellä on yhtä helppo sitoa kuin narulla. Lisäksi koivunvitsaksesta tehty side elää samalla lailla kuin itse vihtakin. Näin side pitää vaikka vihdan varsi kuivuuksaan kutistuikin.

kertaa varren ympäri, jotta saadaan tukeva lenkki ja sitten vielä pieni nykäisy piukkaan.

Ripustuslenkki viimeistelee vihdan

Toista lenkkiä varten vittas pujotetaan vähän ylempää varren läpi ja kiepauteaan kerran ympäri ja vedetään sitten taas piukkaan. Jäljellä olevalla vittaksella pujotellaan vielä muutaman kerran lenkin alta, että siitä tulee tukeva ja sitten lopuksi vielä ripustuslenkki. Säilytystä varten kaksi vihtaa pujotetaan ripustuslenkeistään yhteen ja laitetaan orsille kuivumaan viileään, ilmavaan paikkaan. Toinen perinteinen tapa on laotoa vihdat pahvilaatikoon ja laittaa karkeaa suolaa väliin, siten ne pysyvät nahkeina. Nykypäivänä jotkut pakastavat vihtansa. Tuore vihta pujotetaan tiukkaan muovipussiin tyvipää edellä, puristetaan ilma pois tai upotetaan pussi veteen siten, että veden paine puristaa pussin tiukasti vihdan ympärille, suljetaan pussi tiiviisti ja pakastetaan vihta.

Varsinkin Varsinais-Suomessa käytetään jonkun verran myös tammivihtaa. Se on kestävä, mutta koivuvihdan nautinnollista tuoksua siinä ei ole. Mäntyvihdan terapeuttiset vaikutukset sopivat taas reumasta tai jalkojen turvotuksesta kärsiville. Oli vihdan tarkoitus mikä hyvänsä, niin vihdan perinteinen sidontatapa pitäisi säilyttää myös jälkipolville.

Merimasku-Seura on yrittänyt pitää yllä perinnettä olemalla mukana kou-

Huolella tehty vihta on kuin kukkimppu ja sellaisena sen voi ojentaakin kukkien sijaan.

lujen leirikouluissa opettamassa vihdan tekoa kuin myös järjestämällä erilaisia vihdantekonäytöksiä ja kursseja.

Kuvissa perinteistä vihdantekoa oli opettamassa "Vikke" Hakala.

TAATTISTEN TILA

- rustholli 1500-luvulta -

Taattisista löytyy monenlaista majoitustilaa ympäri vuoden.

Järvinäkymä, tunnelmallinen pihapiiri ja kiltit kotieläimet luovat viihtyisät puitteet kaikkiin tilaisuuksiin.

Uutuutena holvisauna suuremmille ja pienemmillekin ryhmille

Tiedustelut:

Taattisten tila
Karin ja Markku Aaltonen
21160 Merimasku
puh. (02) 436 9583 tai
0400 828 108
fax (02) 436 9913
taattistentila@kolumbus.fi
www.taattistentila.com
(katso virtuaalikuvat)

Erillisiä yhtenäisiä juhla- ja kokoustiloja 200 hengestä myös pienempiin ryhmiin. Kallen Kellari 30 vieraalle

PlusTerveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun ja palveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri Suomen. Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää huolenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen.

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Tuulensuunkatu 8, NAANTALI

Puh. 02-4353 450

Parturi-Kampaamo
solarium

Aallonharja
Riia Kaipainen

Palteentie 5, 21160 Merimasku
Puh. 044-3245 885

Pitopöytä sunnuntaisin klo 11-16, 18€
Kaikki perhejuhlat ja yritysten tilaisuudet Pohjakulman tunnelmallisissa tiloissa ympäri vuoden.

Soita ja kysy lisää, p.2522 771

Ravintola
POHJAKULMA
ravintola@pohjakulma.fi
www.pohjakulma.fi

SÄHKÖTIIMI IL OY

S1 RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

- Asennuspalvelu • Tarvikemyynti
- Urakointi • Suunnittelu

Ketarantie 23-25, Turku
P. 020 7188 300
F. 020 7188 301
www.sahkotiimi.com
toimisto@sahkotiimi.com

NAANTALIN APTEEKKI

*Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä*

NAANTALIN APTEEKKI

Luostarinkatu 25, puh. (02) 431 2720
ma– pe 9–19, la 9–15, su 10–14

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI

Rymättylä kk, puh. (02) 252 1202
ma 9–17.30, ti– pe 9–16.30

RAUTAKAUPPA
Puutavaraa, levyjä

Naantalin Rakennuspuu

Taimontie 21, Naantali
Puh. 02-436 3500, fax 02-4351 405

avoinna: ark. 7–17, la 8–13

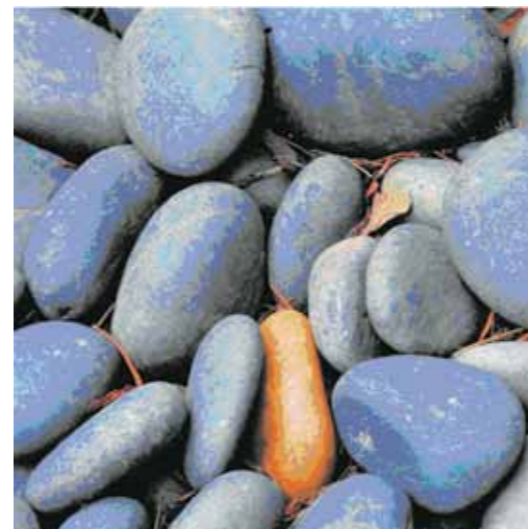
PARTURI

Hirsimäki & Aura

Hilkka Hirsimäki

Pirjo Kangasmäki

UoleviRaadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

Paikallinen palvelee paremmin !

Rahoitus, sijoitus, säästäminen, vahinkovakuutukset, kaupan-
vahvistus, kauppa- ja lahjakirjat, testamentit, perukirjat sekä
muut notariaattitoimeksiannot kilpailukyysisin hinnoin.

MERIMASKUN

Osuuspankki

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puhelin 02 434 0070

Kuvamestari

R A I S I O

Varppeenaukio 11, 21200 Raisio | puh. (02) 4340 440
raisio@kuvamestari.fi | www.kuvamestari.fi

*Hyvää Joulua
toivoo*

NAANTALI
Puh. 020 522 7080

Liedon
Säästöpankki

Naantalin konttori

puh. 4339 630, www.liedonsp.fi

On homma mikä vaan,
TIP-TOP avun tarjoaa!

KRÄKILÄNTIE 22, 21160 MERIMASKU
PUH 040 5009 516, FAX (02) 4369 863
timo.tammelin@luukku.com, outi.torkkel@gmail.com

MERIMASKUN
TAKSIT

Ossi Ranki 0500 120 160
Harri Rautala 0400 520 667

**• NAANTALIN •
KUVAUS**

KUVAT TUNNISSA

• MATTANA TAI KIILTÄVÄNÄ

KEHYSTEN ERIKOISLIKE

• VALOKUVA- JA SISUSTUSKEHYKSIÄ

Tullikatu 12, 21100 Naantali, Puh. (02) 435 1454

Lentoliput,
laivaliput, bussiliput

Matkanjärjestäjien
peruutus- ja
tarjoushinnat
myös meillä

Seuramatkat

Esitteet ja varaukset

Hotellit, mökit, viisumit,
vuokra-autot ym.

TERVETULOA MATKAKAUPPAAN

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 02-4321 277

Entistä edullisemmin
ja kätevämmiin TLO:n
etäkorteilla. Myös pal-
velulinjalla.

NORMAALIPIZZA 6€

PERHEPIZZA 12€

Kuponki voimassa
noudettaessa.
Ei koske muita etuja
2/kuponki

puh. 02-469 1341
Henrikinkatu 8, Naantali (torin laidalla)

Merimaskun
Fysioterapia

- Fysioterapiaa,
- kuntoutusta,
- hyvää oloa,
- hyvinvointia

Tällä kupongilla

Hieronta 45 min. VAIN 25 €

Tarjous voimassa 31.12.2007 saakka

Rajatie 2, (OP:n talo) 21160 Merimasku,
Puh: 02-431 7011 / Minna Vilponen

Rymättylän Tili- ja
Kiinteistö Oy LKV

- Liike- ja maatalouskirjanpidot
- Palkanlaskennat, Isännöinti
- Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. 02-4367 010, 040-787 422

AVAAMME JOULUKUUSSA

Kausikortit -15%

Tilaa ennakkoon:

Anne-Marie Federist, puh. 0400 511 938

Tarjous voimassa vuoden 2007 loppuun asti.

Läntinen Pitkälä 17
20100 Turku

Internet: www.complete.fi
Email: info@complete.fi

AIKUISILLE
NAISILLE!

COMPLETE
hyvän oloa kuntokeskus

Merimaskun
RANTAMARKET

Avoinna ympäri vuoden **JOKA PÄIVÄ** klo 9 –21

- Elintarvikkeet
- Polttoaine (95E), polttoöljy
- Kahvio, vastapaistetut leipomotuotteet
- SPR:n tuotteita ym. muita lahjatavaroita
- Internetpiste ● Kirpputori ● FilmTown

MERIMASKUN ASIAMIESPOSTI

Paltteentie 5, 21160 Merimasku, puh: 02-4350 603

Tervetuloa!

Liikuntakeskus
POMPPIS
- hyvä ihmiselle -

LASTEN LIIKUNTASYNTTÄRIT
Varaukset 050-5536450 Pomppis

Merimasku-Seura
toivottaa kaikille
tukijoilleen ja ystävilleen
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!